

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 11

NOVEMBER 2017

**MUSIEK V1
NASIENRIGLYN**

PUNTE: 120

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 56 bladsye.

NASIENROOSTER

AFDELING	VRAAG	PUNTE	NASIENER	MODERATOR
A: MUSIEKTEORIE (VERPLIGTEND)	1	20		
	2	15		
	3	10		
	4	15		
SUBTOTAAL		60		
EN				
B: ALGEMENE MUSIEKKENNIS (VERPLIGTEND)	5	10		
	6	10		
SUBTOTAAL		20		
EN				
C: WKM	7	15		
	8	5		
	9	10		
SUBTOTAAL		30		
OF				
D: JAZZ	10	15		
	11	5		
	12	10		
SUBTOTAAL		30		
OF				
E: IAM	13	15		
	14	5		
	15	10		
SUBTOTAAL		30		
EN				
F: (VERPLIGTEND)	16	5		
EN/OF				
	17	5		
EN/OF				
	18	5		
SUBTOTAAL		10		
GROOTTOTAAL		120		

AFDELING A: MUSIEKTEORIE**(90 minute)**Beantwoord **VRAAG 1**.Beantwoord **VRAAG 2.1 OF VRAAG 2.2**.Beantwoord **VRAAG 3**.Beantwoord **VRAAG 4.1 OF VRAAG 4.2**.

Beantwoord al die vrae in die spasies wat op hierdie vraestel voorsien word.

VRAAG 1Bestudeer *Dornröschen* deur J. Brahms hieronder en beantwoord die vrae wat volg.**Dornröschen**

for flute and piano

J. Brahms

Andante (v)

Fluit

Klavier

p

una corda

7

(iii)

12

(iv) (ii)

1.1 Benoem die toonaard van die stuk.

<i>g mineur/g</i>	= 1 punt	
<i>G mineur</i>	= 1 punt	
<i>G</i>	= geen punt	(1)

1.2 Benoem die verwante toonaard van die stuk.

<i>B^b majeur/B^b</i>	= 1 punt	
<i>b^b majeur</i>	= 1 punt	
<i>b^b</i>	= geen punt	(1)

1.3 Beskryf die tydmaatteken volledig.

Eenvoudige tweeslagmaat; 2 kwartnootpolsslae per maat (1)

1.4 Gee die Afrikaanse betekenis van *una corda*.

Om met die sagte pedaal gespeel te word/met een snaar (1)

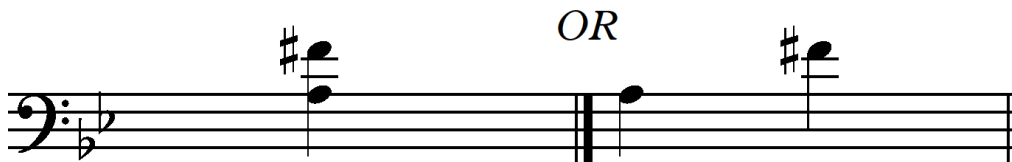
1.5 Gee die Italiaanse term wat die teenoorgestelde betekenis is van *p*.

forte (1)

1.6 Identifiseer die intervale gemerk (i) en (ii) volgens tipe en afstand.

(i) <i>Mineur 3de</i>	(ii) <i>Majeur 2de</i>	(2)
<i>Mineur 3de (min. 3de)</i>	= 1 punt	
<i>Majeur 2de (maj. 2de)</i>	= 1 punt	
<i>Slegs korrekte afstand of korrekte tipe</i>	GEEN HALFPUNT	
<i>SLEGS AFSTAND, bv. slegs 2de/5de</i>	GEEN HALFPUNT	

1.7 Keer die interval gemerk (i) om en beskryf die nuwe interval hieronder.

(i) <i>Majeur 6de</i>	(2)
<i>Beskrywing: Majeur 6de/maj.6de</i>	= 1 punt
<i>Nota: korrekte afstand en toevallige teken</i>	= 1 punt

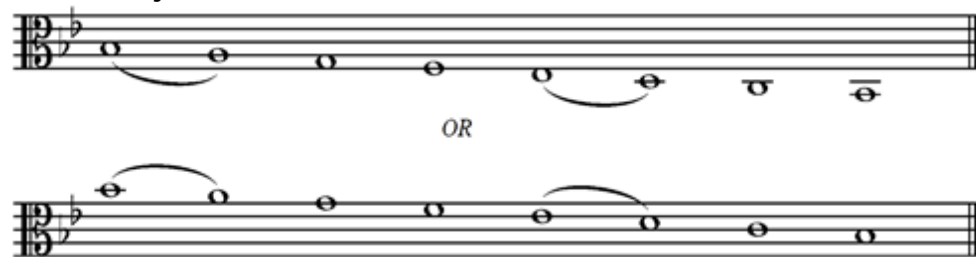
1.8 Benoem die drieklank gemerk (iii), volgens tipe en omkering. Herskryf dit in grondposisie.

(iii) <i>Majeur drieklank</i>	(3)
<i>Tipe drieklank: Majeur/maj. drieklank</i>	= 1 punt
<i>Korrekte note ½ x 3</i>	= 1½ punte
<i>Korrekte omkering</i>	= ½ punt

- 1.9 1.9.1 Skryf die toonleer van die verwante toonaard van die stuk afgaande in die altsleutel, met toonsoortteken.

B-mol majeur

(2)

Toonsoortteken (Geen ½ punt vir verkeerde volgorde/omkering) = 1 punt

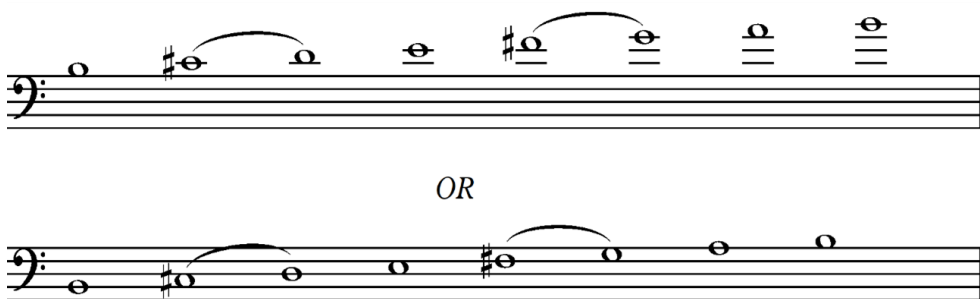
Notasie

= 1 punt

Minus ½ punt per fout tot 'n maksimum van 1 punt

Minus ½ punt indien geen of verkeerde halftone

- 1.9.2 Skryf die Aeoliese modus op B opgaande in die bassleutel, sonder toonsoortteken.

(2)

Minus ½ punt vir elke toonhoogtefout

Minus ½ punt vir verkeerde rigting

- 1.10 Transponeer die melodie van mate 12–13 - gemerk (iv) - vir die Franse Horing. Voeg die nuwe toonsoortteken by.

(2)

Toonsoortteken

= 1 punt

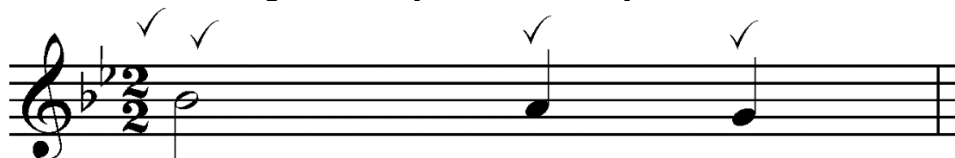
Korrekte note (klink korrek met verkeerde toonsoortteken)

= 3 punte

Totaal

$4 \div 2 = 2$ punte

- 1.11 Herskryf maat 4 - gemerk (v) - van die solo-deel, maar verdubbel die nootwaardes. Voeg 'n nuwe tydmaatteken by.

(2)

Tydmaatteken

= 1 punt

Nootwaardes

= 3 punte

Geen toonsoortteken, geen penalisering Totaal: $4 \div 2$

= 2 punte

[20]

VRAAG 2

(25 minute)

BEANTWOORD OF VRAAG 2.1 OF VRAAG 2.2.

- 2.1 Gebruik die aanvangsmotief hieronder om 'n agt-maat melodie in tweeledige vorm vir enige enkellyn melodiese instrument van jou keuse te skep. Noem die instrument waarvoor jy skryf. Dui die tempo aan en voeg dinamiek- en artikulasietekens by.

Instrument: Blokfluit/Fluit/Hobo/Viool/Klarinet/Trompet (enige gepaste instrument, NIE klavier NIE)

A *Lento*

Onvolmaakte of onderbroke kadens in b

B

Volmaakte of plagale kadens in b

OF

- 2.2 Gebruik die aanvangsmotief hieronder om 'n agt-maat melodie in tweeledige vorm vir enige enkellyn melodiese instrument van jou keuse te skep. Noem die instrument waarvoor jy skryf. Dui die tempo aan en voeg dinamiek- en artikulasietekens by.

Instrument: Tjello/Basviool/Tromboon/Tuba (enige gepaste instrument, NIE klavier NIE)

A *Allegretto con forza*

B

Volmaakte of plagale kadens in Ab

BESKRYWING	PUNTETOEKENNING	
Vorm en kadenspunte	<i>2 punte per frase x 2</i>	4
Korrektheid Nootstele, polse per maat, toevallige tekens, spasiëring en uitleg	<i>Minus ½ punt per fout tot 'n maksimum van 3 punte</i>	3
Kwaliteit - Kwaliteit van melodie en toepaslikheid vir die gekose instrument - Toepaslikheid van tempo, artikulasie en dinamiese aanduidings verhoog die kwaliteit van die antwoord - Musikaliteit	7 – 8 <i>Uitstekend</i> <i>Samehangend en musikaal; frases definieer vorm verbeeldingryk; aanvangsmotief innoverend voortgesit; suksesvolle gebruik van tonaliteit; melodiese kontoer meesterlik hanteer; kreatiewe benadering tot die keuse van toonhoogtes en ritme</i>	8
	5 – 6 <i>Goed</i> <i>Korrek en musikaal; frases dui die vorm duidelik aan; aanvangsmotief sinvol voortgesit; stabiele tonaliteit; melodiese kontoer bevredigend; keuse van toonhoogte en ritme akkuraat</i>	
	3 – 4 <i>Gemiddeld</i> <i>Musikaal nie oortuigend; nie alle frases duidelik; aanvangsmotief nie goed gebruik; tonaliteit onstabiel; melodiese kontoer onder verdenking; keuse van toonhoogtes en ritme verbeeldingloos</i>	
	1 – 2 <i>Onaanvaarbaar</i> <i>Geen musikale singewing; frases maak nie sin nie; aanvangsmotief geïgnoreer; geen tonale sin; geen melodiese kontoer; toonhoogte en ritme onsamehangend</i>	
TOTAAL	<i>Nasieners mag ½ punte gebruik</i>	15

VRAAG 3

BEANTWOORD OF VRAAG 3.1 OF VRAAG 3.2.

3.1 Bestudeer die *Trio* uit die *Minuet en Trio nr. 8* deur W.A. Mozart hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

Moderato

Trio

p

(f)

(d)

13 (b)

sempre mp

18 (e)

sempre p

22 (c)

tr

(a)

Minuetto da capo

- 3.1.1 Noem die verwante toonaard van die stuk. (1)
- A mineur/a min**
a mineur/a = 1 punt
A mineur = 1 punt
A Geen punt
- 3.1.2 Benoem die kadens by (a) en skryf die akkoorde van die kadens.
- Kadens: **Volmaakte kadens**
- Akkoorde: **C: V - I** (3)
Volmaakte kadens/volm. kadens = 1 punt
Toonsoort: C: = 1 punt
Akkoorde: V - I = 1 punt
- 3.1.3 Besyfer die akkoorde gemerk (b), (c) en (d) volledig. Gebruik besyferingsimbole OF akkoordsimbole.
- (b) **C: V of G** (1)
- (c) **C: IV of F** (1)
- (d) **C: I 6/4 of C/G** (1)
Korrekte toonsoort: = ½ punt
Korrekte akkoord in korrekte omkering = ½ punt
- 3.1.4 Benoem die tipe nie-akkoordnote by (e) en (f).
- (e) **Deurgangsnoot** (1)
- (f) **Terughouding** (1)
Deurgangsnoot = 1 punt
Terughouding = 1 punt
- 3.1.5 Gee die Afrikaanse betekenis van *Moderato*?
- Matige tempo/matig** (1)
- [10]**
- OF

3.2 Bestudeer *Farewell Rag* van D. Bruce hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

Farewell Rag

Giocoso

D. Bruce

The musical score for "Farewell Rag" is written for piano in 4/4 time. It begins with a forte (*f*) dynamic. The first system contains measures 1 through 4. Measure 1 starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). Measures 3 and 4 are labeled (a) and (f) respectively. The second system contains measures 5 through 7. Measure 7 is labeled (b). The third system contains measures 8 through 11. Measure 8 is labeled (c), measure 10 is labeled (d), measure 11 is labeled (g), and measure 12 is labeled (e). The score includes various musical notations such as slurs, ties, and fingerings. The bass clef part features a 3/4 time signature change at the end of measure 11.

3.2.1 Benoem die verwante toonaard van die stuk.

(1)

A mineur/a mineur

a mineur/a

= 1 punt

A mineur

= 1 punt

A

= Geen punt

3.2.2 Identifiseer die akkoorde gemerk **(a)** tot **(e)** deur middel van akkoordsimbole.

(a) **G**

(b) **F**

(c) **C/E**

(d) **D⁷**

(e) **C**

(5)

1 Korrekte akkoord en omkering = 5 punte

Geen ½ punte sal gegee word nie

3.2.3 Benoem die kadens in maat 11 en 12.

Kadens: **Volmaakte/voltooide kadens**

(1)

Volmaakte kadens/volm.kadens = 1 punt

3.2.4 Benoem die tipe nie-akkoordnote gemerk **(f)** en **(g)**.

(f) **Onder-wisselnoot/hulpnoot**

(1)

(g) **Bo-wisselnoot/hulpnoot**

(1)

Onder-wisselnoot/hulpnoot

= 1 punt

Bo-wisselnoot/hulpnoot

= 1 punt

GEEN ½ punte nie

3.2.5 Wat is die tegniek wat in meeste mate van die melodie gebruik word?

Sinkopasie

(1)

[10]

VRAAG 4

BEANTWOORD OF VRAAG 4.1 OF VRAAG 4.2.

4.1 Voltooi die vierstemmige vokale harmonisering hieronder deur die alt-, tenoor- en baspartye by te voeg.

Konsepantwoord:

Korrektheid: ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓

Deurgangsnoot Deurgangsnoot Deurgangsnoot

Bb: I ✓ IV ✓ 1 ✓ V ✓ I ✓ V ✓ I

Progressie: Kadens

BESKRYWING	PUNTETOEKENNING	
Akkoordprogressie Akkoordkeuse, korrekte gebruik van kadens	1 punt tussen elke paar akkoorde	6
Korrektheid Notasie, verdubbeling, spasiëring, stemvoering	Minus ½ punt per fout, maar nie meer as 1 punt per akkoord nie.	7
Kwaliteit Musikaliteit, nie-akkoordnote, stylbewustheid, kreatiwiteit	<ul style="list-style-type: none"> • Uitstekend = 2 punte • Goed = 1 ½ punte • Gemiddeld = 1 punte • Swak = ½ punte • Onaanvaarbaar = 0 punte 	2
TOTAAL		15

Kandidate moet krediet kry vir 'n ander/kreatiewe en korrekte harmonisering wat nie in hierdie memorandum verskyn nie. Besyfering dien as 'n riglyn vir die nasiener, maar geen punte word vir die simbole as sodanig toegeken nie.

OF

- 4.2 Voltooi die stuk hieronder 'n deur baslyn en harmoniese materiaal in die onvoltooide mate in te voeg bo-aan die melodielyn by. Gaan voort in die styl wat deur die gegewe materiaal in maat 1 voorgestel word.

Konseptantwoord:

BESKRYWING	PUNTETOEKENNING	
Akkoordprogressie Akkoordkeuse, korrekte gebruik van kadens	1 punt tussen elke paar akkoorde	3
Korrektheid Notasie, verdubbeling, spasiëring, stemvoering	Minus ½ punt per fout, maar nie meer as 1 punt per akkoord nie.	4
Kwaliteit Musikaliteit, nie-akkoordnote, stylbewustheid, kreatiwiteit	<ul style="list-style-type: none"> • Uitstekend • Goed • Gemiddeld • Swak • Onaanvaarbaar = 2 punte = 1 ½ punte = 1 punte = ½ punte = 0 punte	8
TOTAAL		15

Kandidate moet krediet kry vir 'n ander/kreatiewe en korrekte harmonisering wat nie in hierdie memorandum verskyn nie. Besyfering dien as 'n riglyn vir die nasiener, maar geen punte word vir die simbole as sodanig toegeken nie.

TOTAAL AFDELING A: 60

AFDELING B: ALGEMENE MUSIEKKENNIS**(90 minute)**

Beantwoord die vrae van hierdie afdeling in die spasies wat voorsien is op die vraestel.

VRAAG 5 – VERPLIGTEND (WKM, JAZZ, IAM)

Vyf opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die korrekte antwoord en skryf slegs die letter (A–E) in die blokkie wat voorsien is langs elke vraag.

5.1 Die waarde van 'n dubbel heelnoot, is ...

- A 8 kwartnote.
- B 4 halfnote.
- C 32 sestiende note.
- D 2 heelnote.
- E al die bogenoemde antwoorde.** (1)

5.2 Debussy het meer as een toonaard gelyktydig in sy musiek gebruik. Wat word hierdie tegniek genoem?

- A Polifonie
- B Raga
- C Oorvleueling
- D Politonaliteit** (1)
- E Bitonaliteit

5.3 Watter een van die volgende pas NIE by die oorspronklike groepsindeling van instrumente volgens klankproduksie NIE?

- A Chordofoon
- B Membranofoon
- C Elektrofoon** (1)
- D Idiofoon
- E Aerofoon

5.4 Aan watter instrumentgroep behoort die saksofoon?

- A Slaginstrumente
- B Koperblasers
- C Houtblasers** (1)
- D Strykers
- E Geen van die bogenoemde

5.5 Om te ululeer, is om ...

- A in 'n falsetto-omvang te sing.
- B soos 'n koloratuur-sopraan te sing.
- C te "scat"-sing.
- D huilende klanke te uiter.** (1)
- E resitatiefstyl te gebruik.

5.6 Kies die Suid-Afrikaanse musiekblyspel:

- A Ipi Tombi
- B Sarafina
- C African Footprint
- D Al die bogenoemde** (1)
- E Geen van die bogenoemde

5.7 Tweeledige vorm ...

- A is 'n vormstruktuur bestaande uit drie seksies.
- B word gewoonlik as A–A–B–A uitgevoer.
- C was vir kort twee-beweging werke gebruik.
- D was tydens die Barokperiode gewild.** (1)
- E was die belangrikste hoofontwerp vir bewegings as 'n geheel tydens die Klassieke periode.

5.8 Kies die Italiaanse term wat NIE tempo beskryf NIE:

- A Largo
- B Andante
- C Dolce** (1)
- D Moderato
- E Allegro

5.9 Sekere note word verlaag in *Blues* musiek:

- A 2^{de}
- B 8ste
- C 3^{de}
- D 5^{de}
- E C en D hierbo** (1)

5.10 'n Tipiese Moppies en Goema-instrument is 'n ...

- A fluit.
- B goema-trom.** (1)
- C uhadi.
- D klavesimbel.
- E sitar.

[10]

BEANTWOORD OF VRAAG 6.1 OF VRAAG 6.2 EN DAN VRAAG 6.3.**VRAAG 6****6.1 MUSIEKTEATER (WKM & JAZZ)****6.2 MUSIEKTEATER (IAM)****6.3 ROCK EN POP (VERPLIGTEND)****6.1 MUSIEKTEATER EN JAZZ**

- 6.1.1 Skryf 'n kort paragraaf oor die verskillende musiekstyle, ritmes en tempo's wat in *The Rain in Spain* van *My Fair Lady* gebruik word om dit so 'n unieke lied te maak.

Antwoord:

- Die lied beeld die vreugde en opgewondenheid van Eliza, Higgins en Pickering (dus 'n trio) uit.
- Tipies van die lied is die vrolike ritme van 'n habanera ('n Kubaanse dans, populêr in Spanje).
- Dis in tweeslagmaat.
- Die lied gaan voort met meer melodiese verwerkings/variasies van die oefening, bv. "In Hertford, Hereford and Hampshire hurricanes hardly happen."
- Na die samesang, eindig die lied met 'n hartstogtelike fandango dans ('n ou Spaanse lewendige volksdans) in drieslagmaat.
- Die stuk eindig met die uitroep "Olé!"

(3)

3 korrekte feite = 3 punte

- 6.1.2 Beskryf die belangrikheid van die toonaarde, 'n spesifieke interval en die naam *Maria* in die lied *Maria* uit *West Side Story*.

Antwoord:

- Tony (die manlike hoofrolspeler) sing die lied na hy Maria ontmoet en haar naam ontdek het.
- Die lied begin waar Tony haar naam herhaal – tydens die inleiding en gevolg deur die lied.
- Die naam Maria word 27 keer gepraat of gesing in die lied.
- Die lied begin in B major en moduleer dan na E-mol majeur.
- Die lied is bekend vir die tritonius interval in die hooftema.

(3)

3 korrekte feite = 3 punte**OF**

INHEEMSE AFRIKA-MUSIEK

6.2 MUSIEKTEATER (IAM)

Skryf 'n kort opsomming oor EEN van die volgende musiekblyspele wat jy bestudeer het. Fokus, onder andere, op die komponis(te), lirieskrywer, die oorsprong en eienskappe van die gekose blyspel:

- *uMabatha*
- *Ipi Tombi*
- *Sarafina*
- *Africa Umoja*
- *African Footprint*

uMabatha:

Musiek: Welcome Msomi

Lyrieke: Welcome Msomi

Jaar: 1970

- Dit is 'n verwerking van Shakespeare se *Macbeth* in die Zoeloe-kultuur van die vroeë 19de eeu, en vertel hoe Mabatha vir Dingaan verslaan het.
- Die storielyn van *Macbeth* is nie gedupliseer nie. *uMabatha* speel af in die Zoeloe-nasie se kultuur tydens die laat 1700's tot die vroeë 1800's toe Dingaan en Shaka Zoeloe-konings was.
- Dit vertel die storie van Shaka die Zoeloe-koning se gulsigheid en verraad. Stamdanse maak gebruik van Zoeloe-klere en geheimsinnige taal soos in tradisionele gebruike.
- Maskers, smeekdanse, geestesbeswering, uittarting en minagting bou die storie van tradisie, towerkuns en rituele, uit.
- uMabatha word beskryf as Msomi se mees bekende werk, en is geskryf toe Msomi 'n student aan die Universiteit van Natal was.
- Msomi was deel van die koninklike Zoeloe familie, want sy tante was getroud met die koning.
- Hy het baie tyd spandeer saam met die krygers en pryssangers en het so geleer van die geskiedenis.
- Die skrywe van uMabatha het begin onder die mentorskap van Prof. Elizabeth Sneddon.
- Saam met Pieter Scholtz het hy die teks geskryf.

OF

Ipi Tombi:

Musiek: Bertha Egnos

Lirieke: Gail Lakier

Jaar: 1974

- Bertha Egnos (komponis) en Gail Lakier (lirieskrywer) was die meesters agter hierdie suksesvolle produksie.
- In 1972 het hierdie moeder-en-dogterspan twee "Afrika" liede saam gekomponeer vir Eartha Kitt se toer na Suid-Afrika.
- Sy het egter die stukke verwerp as te ritmies en nie haar styl nie.
- Van hierdie begin het Bertha en Gail meer stukke bygevoeg en so is Ipi Tombi geskep.

- Dis vir die eerste keer in 1974 opgevoer, en hierdie produksie, met 'n fenomenale, talentvolle en energieke rolverdeling van 50, het gehore reg oor die wêreld verheug.
- Die dansers het die atletiese stamina, nodig om 'n marathon te hardloop, getoon.
- Die sangers vertoon die vokale en emosionele krag van grootskaalse opera.
- *Ipi Tombi* beteken “Waar is die meisies?” – is 'n verhaal van 'n jong Zoeloe-stamlid wat besluit om stad toe te gaan op soek na 'n beter lewe.
- Dit is 'n feesviering van swart Suid-Afrikaanse kultuur deur vrolike danse en musiek van inheemse oorsprong.
- In die reis vanaf die platteland na die stad verander die stamseremonies in “*break dancing*”, jubelende Suid-Afrikaanse rock en roll asook “gospel”-sang.
- Ook uitgebeeld, is die jeug, wat tussen die dorpie se oorsprong en stedelike versoekings staan, verpersoonlik die essensiële Afrika konflik tussen die antieke en moderne wêreld.
- Die skouspelagtige troue tussen die seun en sy meisie simboliseer 'n huwelik van stam- en stedelike kulture.
- Van die onvergeetlike items is die kobradans met hipnotiserende gloei-in-die-donker kostuums, asook 'n gospel-halleluja-koor wat die gehoor laat daver.
- *Ipi Tombi* kan as 'n nasionale opera van Suid-Afrika beskou word.
- Die primitiewe storie is eg Suid-Afrikaans en die werk is geadverteer as 'n 'Afrika-dans feesviering'.

OF

Sarafina!

Musiek: Mbongeni Ngema

Lirieke: Mbongeni Ngema

Jaar: 1987

- Mbongeni Ngema is 'n welbekende dramaturg en draaiboekskrywer.
- Hy het bekendheid verwerf met *Sarafina!* waarvoor hy die boek, die musiek en die lirieke geskryf het.
- Die musiekblyspel was die eerste keer in Januarie 1988 op Broadway in New York opgevoer.
- Die produksie is ook genomineer vir die Tony Toekenning vir Beste Musiekblyspel, Beste Choreografie, en Beste Regie van 'n musiekspel.
- In 1992 is dit in 'n soortgename suksesvolle film verwerk met Whoopi Goldberg asook die oorspronklike “*Sarafina*”, Leleti Khumalo, in die hoofrolle.
- Hy het ook die klankbaan geskryf vir die film aanpassing van *Sarafina!* wat in 2006 vrygestel is vir die 30ste herdenking van die Soweto oproer.
- Die produksie van die blyspel is in die dokumentêre rolprent, *Voices of Sarafina!* opgeteken.
- *Sarafina!* is gebaseer op die student-oproeringe in Soweto in 1976 wat teen apartheid in opstand.
- 'n Verteller stel verskeie karakters onder andere die skoolmeisie

en aktivis, Sarafina bekend.

- Dinge ruk hand uit terwyl polisieleders 'n paar leerders by die skool skiet.
- Ná die aanvanklike chaos en uiterste verknorsing van die polisie om leerders te skiet wat betoog teen dit wat hulle glo hul reg is – om die beste moontlike opvoeding te ontvang – en die intense hartseer tydens die begrafnisdienste, verskyn daar 'n ligpuntjie.
- Die musiekblyspel word met die lied “*Freedom is coming*” afgesluit.

OF

Africa Umoja:

Musiek: Gewilde en tradisionele liederes

Jaar: 2009

- Hierdie is dansskouspel en nie 'n musiekblyspel nie.
- Dit is geskryf deur Todd Twala en Thembi Nyandeni en is geskep as 'n manier om jong mense in diens te neem in die uitvoerende kunste terwyl hul Afrika-danse vier.
- Dit word ook as 'n revue en vertoonvenster vir dansers, beskou.
- Die skouspel vertel die roerende verhaal van Suid-Afrikaanse inheemse musiek – van die vroegste ritmes tot kwaito.
- Dis ook 'n historiese rekord wat die Afrika kultuur naspoor en verheerlik, van tradisioneel tot modern.
- 'Umoja' beteken eenheid en hierdie eenheid word reflekteer deur dans en die meegaande musiek. In “township slang” beteken dit “als is okay” en kan gesien word in die uitbeelding van die storielyn.
- Africa *Umoja* is 'n luidrugtige, kleurvolle en jubelende viering van die lewe.
- Dit het swart Suid-Afrikaners deur 'n paar van die land se stormagtigste historiese gedeeltes gedra.
- Daar is geen enkele karakter nie, maar 'n groep vertoonstuk waarin die soliste soms na vore beweeg.
- Daar is 'n verteller wat die vervlegging van die verskillende dansvorme verduidelik.
- Dit vertel die vermaaklike en lewensveranderende storie van 'n groep verarmde Samboeroe vroue in Noord-Kenia wat hul lewens verbeter het deur hul eie vrouegemeenskap en dorpie te stig – saam met al die swaarkry en oorwinnings.
- Die storielyn is ook gebaseer op Suid-Afrikaanse geskiedenis – mense se migrasie van dorp na stad, myndanse, ontwikkeling van Gospel musiek en die meegaande danse.
- Die een dans volg op die ander en wys die ontwikkeling en invloed van die een op die ander.
- Die dansers word begelei deur tromspelers, 'n vyf-stuk orkes en twee marimbass.

OF

African Footprint:**Musiek:** Dave Polecutt**Lirieke:** Dave Polecutt**Poësie:** Don Mattera**Jaar:** 2000

- *African Footprint* het baie ooreenkomste met *Africa Umoja*.
- Dit herdenk ook Afrika-danse en om hierdie rede ook 'n dansrevue eerder as 'n musiekblyspel.
- Verskillende dansstyle is gebonde aan 'n historiese konteks met die skakel-verteller wat die digkuns van die vername digter van Sophiatown in Johannesburg, Don Mattera betrek in dié 90-minuut-lange musiekspel.
- Die musiek en lirieke is spesiaal deur Dave Pollecut geskryf.
- Uitvoerende vervaardiger Richard Loring skat dat die langdurende treffer meer as 200 Suid-Afrikaanse spelers in die internasionale kollig geplaas het tydens sy suksesvolle oorsee toere.
- Dit is 'n vertoning wat deur kort danstonele bymekaar gehou word wat elk 'n Afrika-kultuur verteenwoordig.
- Daar is ook baie tromme wat gespeel word en ballades om die tempo te varieer.
- Dit vermeng die hipnotiese hartslag van die Afrika-trom; die opwindende penniefluitjie; die inspirerende woorde van Don Mattera met Kwêla-jive.
- Daar is ook tradisionele rubbersteweldanse; klopdanse; kontemporêre ballet; en hip-hop pantsula in 'n plotselinge ontploffing van sang en dans.
- Met die bynaam 'The People's Musical', gegee deur resensente in Noord-Amerika, Europa en die Verre-Ooste, het sy rolverdeling gegroei van die oorspronklike 12 dansers en vier tromspelers tot 'n geselskap van 34. In hierdie vertoning word die hele rolbesetting as die "karakter" beskou.

Enige 6 korrekte feite = 6 punte**(6)****EN**

6.3 ROCK EN POP (VERPLIGTEND)

Jy het 'n onderhoud met een van die volgende kunstenaars of groepe kort na hul aankoms by die lughawe. Noem ten minste EEN belangrike album en lied, asook TWEE belangrike bydraes wat die kunstenaar of groep gemaak het tot musiek.

• U2	• Caiphus Semenya
• Westlife	• Angélique Kidjo
• Metallica	• Khaja Nin
• David Bowie	• Mano Debango
• Salt and Pepper	• Miriam Makeba
• Spice Girls	• Letta Mbulu
• Boys II Men	• Philip Tabane
• Seal	• Fela Kuti
• Prince	• Jonas Gwanga
• Michael Jackson	• Oliver Mtukudzi
• Hugh Masekela	• Baaba Maal

U2

Bydrae:

- Teen die vroeg-80's het U2 'n top internasionale bedryf geword. Hul het met vele ander musikante, vermaaklikheidsterre en politici saamgewerk om belangrike sake soos armoede, siektes en sosiale onreg aan te spreek.
- In 2003, het Bono en The Edge aan die Suid-Afrikaanse HIV/VIGS bewustheids 46664 konsertreeks wat deur oorlede Nelson Mandela aangebied is, deelgeneem.
- Hul het 'n unieke *rock* klank ontwikkel.
- Die klem of aksent is op melodiese instrumente, asook ekspressiewe, lewensgrote vokale klank.
- Maak gereeld gebruik van 'n ritmiese eggo en kenmerkende vertraging in hul kitaarspel.
- Kombineer lense dreunspel met gesinkopeerde melodieë.
- Die lirieke is gebaseer op sosio-politiese kwessies en persoonlike temas.

Album

Boy

October

War

The Unforgettable Fire

The Joshua Tree

Rattle and Hum

Achtung Baby

Zooropa

Pop

All that you can't leave behind

How to dismantle an atomic bomb

No line on the horizon

Lied

With or Without You

I still haven't found what I'm looking for

Where the streets have no name

Elevation

OF

Westlife**Bydrae:**

- Hulle sang is altyd passievol en indrukwekkend.
- Hul musiek is maklik om na te luister, energiek en vars.
- Hul voeg lerse klanke by tot hul musiek.
- Hul later styl is meer individualisties en vind aanklank onder aanhangers van kontemporêre musiek.
- Hul volwasse styl is 'n mengsel van ballades en liedere met 'n middelmatige tempo.
- Van hul liedere het ook vinnige tempo's.

Album**Lied****Westlife*****Swear it again*****Coast to Coast*****If I let you go*****World of Our Own*****Flying without wings*****Turnaround*****My Love*****Face to Face*****Something Right*****Back Home*****Bop Bop Baby*****Gravity*****I'll see you again*****OF****Metallica****Bydrae:**

- Hul vroeë liedjies bevat vinnige tempo's, geharmoniseerde solo's en instrumentale dele wat tot nege minute lank is.
- Lirieke handel oor persoonlike en sosiale probleme.
- Hul nuwe styl was meer eenvoudig en vind meer aanklank by hul hoofondersteuners.
- Die groep het besluit om hulle aggressiewe, vinnige tempo's te laat vaar om hul musiek en ekspressiewe omvang te verbreed.
- Hul musiek raak meer alternative rock met 'n nuwe aanslag wat fokus op woede, verlies en vergelding.
- Hul musiek van 1997 toon meer invloede van blues en vroeë hard rock met meer ritmes en harmonieë in hul liedjies se struktuur.
- Hul stem ook hul kitare na 'n verlaagde C en keer later terug na die gewone E-stemming vir kitaarsolo's.

Album**Lied****Kill 'Em All*****For whom the bell tolls*****Ride the Lightning*****One*****Master of Puppets*****Creeping Death*****...And Justice for All*****Nothing else matters*****Metallica*****The unforgiven*****Load*****To love is to die*****Reload*****The memory remains*****St. Anger*****Hero of the day*****Death Magnetic*****Don't tread on me*****OF**

David Bowie**Bydrae:**

- Verruil sy akoestiese kitaarklank van psigedeliese- en lekker luistermusiek, vir 'n swaar rockagtergrond.
- Met *The rise and fall of Ziggy Stardust and the spiders from Mars*-album (1972) tipeer die glam-rock-klank.
- Met *Diamond Dogs* (1974) toon Bowie se ontwikkeling na die soul/disko-musiekgenre.
- Sy album *Scary Monsters* is innoverend en het 'n harde rock-klank.
- *Blue Jean* het 'n 22 minutelange musiekvideo deur die regisseur Julien Temple en toon Bowie se belangstelling om musiek en drama te kombineer.
- *Never Let Me Down* (1987) het 'n harder rock met 'n tikkie dansklanke

Album**Lied***David Bowie**Let's dance**The man who sold the World**Under pressure**The rise and fall of Ziggy Stardust and the spiders from Mars**Dancing in the street**Diamond Dogs**Time**Berlin Trilogy (Low, Heroes and Lodger)**Where are we now?**Always crashing in the same car**Reality**Magic dance*

OF

Salt-n-Pepa**Bydrae:**

- Hulle verander die voorkoms van hip-hop deur skraal, sexy klere te dra;
- Hulle was nie bang om oor seks en hul gedagtes oor mans te praat nie.

Album**Lied***Hot, Cool & Vicious* (1986)*Whatta Man**A Salt with a Deadly Pepa* (1988)*Tramp**Blacks' Magic* (1990)*Do You Want Me**Very Necessary* (1993)*Shoop**Brand New* (1997)*Twist and shout*

OF

Spice Girls**Bydrae:**

- Styl is opgewek en aanmoedigend.
- Gee vroue van alle ouderdomme 'n gevoel van onafhanklikheid en selfvertroue.
- Teikenmark is vroue ongeag hulle ouderdom of ras.
- Hul musiek is lewendig en energiek met ondertone van feminisme.
- Hul musiek is maklik singbaar.
- Lirieke gaan oor die liefde en seks en die sterk band tussen vriendinne

Album**Lied***Spice* (1996)*Wannabe**Spiceworld* (1997)*Spice up your life**Forever* (2000)*If you can't dance*

OF

Boys II Men**Bydrae:**

- Amerikaanse R&B groep wat veral bekend is vir emosionele ballades en a *capella* harmonieë
- Het 'n hip-hop ritme by die sterk harmoniese basis van R&B geïnkorporeer.
- Gebruik ook 'hip-hop doo-wop'-effekte (klassieke soul vokale styl).
- Vind inspirasie in die groep New Edition vir hul harmonieë en roetines.
- Al die lede tree op as soliste en wyk op so manier af van die gewone R&B verwerkings waar slegs een of twee persone liedjies lei met 'n groep agtergrond sangers.
- Genre is bekend as R&B, soul en nuwe *jack-swing*.

Album***Cooleyhighharmony******II******Evolution******Full Circle******The Remedy******Love******Twenty******Collide*****Lied*****End of the road******One sweet day******Please don't go******The colour of love******I will get there******One more dance******Can't let her go******Sympin***

OF

Seal**Bydrae:**

- Sy deurbraak kom in 1990 saam met 'acid house' (tipe dansmusiek) regisseur Adamski met hul lied *Killer*.
- *Killer* bevat 'n mengsel van rock en dans saam met Seal se soul-agtige sangstyl.
- Hy werk saam met die Engelse blues kitaarspeler Jeff Beck op die huldeblyk album aan Jimi Hendrix, *Stone Free*.
- Seal is bekend vir sy dor, soul-agtige en intieme kalmerende stem

Album***Seal******Seal II******Human Being******Seal IV******System******Soul******Commitment******Soul 2*****Lied*****Kiss from a rose******Get it together******Waiting for you******The right life******Free******Rolling******If you don't know me by now******A change is gonna come***

OF

Prince**Bydrae:**

- Amerikaanse sanger en liedjieskrywer, multi-instrumentalis en akteur.
- Hy was beroemd as 'n skepper van nuwigheid en is bekend vir sy eklektiese werk, flambojante verhoogpersoonlikheid en wye

stemomvang.

- Word gesien as die pionier van Minneapolis-musiek deur die vermenging van rock, R&B, soul, funk, hip-hop, disko, psychedelia, jazz en pop.
- Hy speel kitaar, baskitaar, klawerbord, tromme, saksofoon, mondfluitjie, Linn-tromme en is 'n fenomenale sanger.
- Sy stemomvang wissel tussen falsetto tot bariton en vinnige, flambojante verskuiwing van register sowel as diverse karakterisering

Album

For You

Prince

Purple Rain

Around the World in a Day

Batman

Love Symbol Album

Crystal Ball

N.E.W.S.

Musicology

Planet Earth

20Ten

Art Official Age

Lied

Little red corvette

The beautiful ones

U got the look

Purple Rain

When you were mine

Baby, I'm a star

I could never take the place of you

Partyman

Delirious

Adore

Pink Cashmere

Hot thing

OF

Michael Jackson

Bydrae:

- Sy musiekvideo's was bedoel om rassistiese hindernisse te breek en om musiekvideo's te transformeer in 'n kunsvorm en as promosiemiddel.
- Hierdie musiekvideo's het gehelp om die televisiekanaal MTV op die been te bring en gewildheid te verwerf.
- Jackson het reeds van 'n vroeë ouderdom sy verse onderbreek met 'n skielike uitroep van *ooooh*-geluide wat afkomstig is van Diana Ross wat dit heelwat in haar liedere gebruik het.
- Hy was bekend vir sy kenmerkende "moonwalk"-dans, stem-hikke, wit sokkies en sy enkel wit handskoen.
- Sy klank, styl, beweging en nalatenskap het baie ander kunstenaars van verskeie genres inspireer.

Album

Got To Be There

Ben

Music & Me

Forever, Michael

Off the Wall

Thriller

Bad

Dangerous

HIStory

Blood on the dancefloor

Invincible

Lied

Don't stop 'til you get enough

Beat it

Say Say Say

Bad

The way you make me feel

Man in the mirror

Dirty Diana

Black or White

You are not alone

Earth Song

Ben

OF

Hugh Masekela

Bydrae:

- Hy het grootgeword tussen straatliedjies, kerkliedjies, liedjies van trekarbeiders, liedjies wat politieke protes aanteken en die klank van die breë spektrum van die etniese kulture van ons land.
- Later het hy die stedelike klanke van die townships en die invloede van die Manhattan Brothers, Dorothy Masuka, Ladysmith Black Mambazo en Miriam Makeba leer ken.
- Die anti-apartheidsbeweging het 'n groot invloed op sy lewe gehad.
- Hy komponeer jazz, funk, R&B, pop en tradisionele Afrika-style

Album

Trumpet Africaine

Home is where the music is

Home

Tomorrow

Stimela

Notes of Life

Sixty

Hope

Revival

Phola

We are One

Playing @ Work

Lied

Stimela

Bring him back home

Afro beat blues

Skokiaan

Makoti

Uptownship

Part of a whole

What is wrong with groovin'?

Mama Ndoro

Been such a long time gone

Tamati so so

Old people, old folks

OF

Caiphus Semenya

Bydrae:

- Een van Suid-Afrika vooraanstaande musiekregisseurs en komponiste wat onlangs die musiek vir SABC televisiereekse *Molo Fish*, *Vicious Circle* en *Gaba Mootho* geskryf het.
- Hy verlaat Suid-Afrika gedurende die 1960's en werk saam met Hugh Masekela, Jonas Gwanga, Hotep Galeta en Miriam Makeba terwyl hy in ballingskap was.
- Hy vertrek later na Los Angeles waar hy saam met die beste jazz en Amerikaanse pop-kunstenaars en regisseurs gewerk het.
- Hy werk saam met Quincy Jones en verskaf Afrika-komposisies vir die musiek van "Roots" (albei dele) en Steven Spielberg se bewerking van "The Color Purple".
- Hy werk ook later aan die musiek vir Disney se "The Lion King."

Album

Woman Got a Right to Be (1996)

One Night: Live in Concert

Listen to the Wind

Lied

Woman got a right to be

Ndi Phendule

Mamase

Umoya

Gumba boogie

OF

Angélique Kidjo**Bydrae:**

- Sanger, liedjieskrywer en aktivis van Benin.
- Musikale sluit in Afropop, Karibiese zouk, Kongolese rumba, jazz, gospel en Latynse style.
- Sy sing in Fon, Frans, Yorùbá, Engels en Swahili.
- Kidjo maak ook gebruik van Benin se tradisionele Zilin vokale tegnieke en jazz uitsprake

Album***Pretty******Ewa Ka Djo******Parakou******Fifa******Black Ivory Soul******Djin Djin******Eve*****Lied*****Agolo******Wombo Lombo******We are one******Kelele******Ominira******Gimme shelter******Redemption song*****OF****Khadja Nin****Bydrae:**

- Sy maak haar deurbraak in 1996 met haar gewilde album *Sambolera* wat in Swahili, Kirundi en Frans gesing is.
- Sy maak suksesvol gebruik van 'n mengsel van Afrika-ritmes en modern pop om haar eie unieke musiek te vorm

Album***Khadja Nin******Ya Pili******Sambolera******Ya...*****Lied*****Wale Wetu******Mzee Mandela******Afrika obota******Umenipa Njiya*****OF****Mano Debango****Bydrae:**

- Hy ontwikkel sy eie musiekstyl deur jazz, funk en tradisionele Kameroen-musiek te meng.
- Sy lied, *Soul Makossa*, beïnvloed 'n hele paar gewilde musiektreffer soos Michael Jackson se "*Wanne Be Startin' Somethin'*", sy heropname van dieselfde lied met Akon, die Fugees se "*Cowboys*" en Rihanna se "*Don't Stop the Music*"

Album***Manu Dibango******Saxy-Party******Soul Makossa******African Voodoo******Blue Elephant******Bao Bao******Kamer Feelin'******Africa Boogie*****Lied*****Africadelic******Wakafrika******Abele dance******Dikalo******O Boso******Mouvement ewondo******Sun explosion******Manga bolo*****OF**

Miriam Makeba**Bydrae:**

- Sy was op vroeë ouderdom beïnvloed deur Xhosa- en Zoeloe-liedere wat gekenmerk word deur baie tongklapklanke.
- Haar musiek is vreugdevol, positief en saggesproke, maar met 'n ernstige politieke boodskap.
- Sy word gesien as 'n pionier wat style soos blues, gospel, kontemporêre jazz, folk en tradisionele Xhosa-liedere laat saamsmelt het om '*world music*' te vorm.
- Haar repertoire sluit onder andere in Engelse ballades, Portugese fado's, Brasiliaanse bossa novas, Hebreeuse en Jidiese melodieë, chans uit Haïti en ander folk- en populêre style van oor die wêreld heen.

Album

Miriam Makeba
The Voice of Africa
Eyes on Tomorrow
Homeland
Reflections

Lied

Pata Pata
The Click Song (Qongqothwane)
Malaika
Mbube (Wimoweh)

OF

Letta Mbulu**Bydrae:**

- Haar stem het 'n mooie klank wat van binne na buite straal en resoneer en 'n gevoel van vreugde van lewe weerspieël en meestal 'n gevoel van hoop en geluk opkikker.
- Haar stem bereik ook genade deur ware passie en is musikaal soos min stemme is.

Album

Letta Mbulu Sings
Fe Soul
Letta
There's Music in the Air
Letta Mbulu – Sweet juju
The Best of Letta & Caiphus
Letta Mbulu Sings/Free Soul
Culani Nami

Lied

I won't weep no more
What could be more right
Melodi
Khuluma
Aredze
Culani nama
Kube
Hamba Nam we

OF

Philip Tabane**Bydrae:**

- Een van Suid-Afrika se oudste en mees gerespekteerde en skeppende jazz-kitaarspeler en orkesleier.
- Hy is ook 'n mentor vir diegene wat deel is van sy perkussie-gebaseerde agtergrond orkes Malombe.
- Hy maak gebruik van onkonvensionele instrumentasie: Afrika tromme en hand perkussie, wisselwerking met Tabane se unieke kitaar, stem en fluit klanke

Album

The Indigenous Afro-Jazz sounds
Malombo
Ke A Bereka

Lied

Muvhango
Hi Congo
Vha Vhenda

OF

Fela Kuti**Bydrae:**

- Multi-instrumentalis, musikant, komponis, pionier van die Afrobeat-musiekgenre, menseregte aktivis en politikus afkomstig van Nigerië.
- Sy Afrobeat-styl is 'n komplekse mengsel van Jazz, Funk, die hoë lewe van Ghana/Nigerië, psigiese rock en tradisionele Wes-Afrika korale en ritmes.
- Afrobeat word gekenmerk deur 'n groot groep instrumente, stemme en musikale strukture van jazz en lugtige funky horingseksies.
- 'n "Endless groove" riff-patroon word gebruik wat bestaan uit 'n basis van ritmiese tromme, shekere, gedempte Wes-Afrika kitaarmusiek en melodiese baskitaar riffs wat regdeur 'n lied herhaal word.
- Melodiese en ritmiese riffs wat inmekaar gespeel word, word een vir een introduceer om sodoende die 'groove' stuk-vir-stuk en in lae op te bou.
- Die horingseksie word dan meer prominent en stel ander riffs en hooftemas voor.
- Fela se orkes sluit ook in twee baritonsaksofone, twee basse en twee of meer kitaarspelers.
- Sy musiek sluit onder andere elemente van roep-en-antwoord patrone in wat in die refrein gebruik word en figuurlike, maar eenvoudige lirieke.
- Elemente wat in sy musiek voorkom is die roep-en-antwoord binne die koordeel en die eenvoudige, maar sprekende lirieke.

Album***Fela's London Scene******Live!******Confusion******Zombie******Shuffling and Shmiling******Unknown Soldier******Beasts of No Nation******The Best Best of fela Kuti*****Lied*****Water no get enemy******Shakara******Sorrow tears and blood******Opposite People******Original suffer head******Olofule mi******Fear not for man******Fefe naa efe***

OF

Jonas Gwangwa**Bydrae:**

- Het eers vir The Jazz Epistles tromboon gespeel, maar het later, nadat die groep opgebreek het, op sy solo-loopbaan gefokus.
- Later komponeer hy musiek vir rolprente soos *Cry Freedom*.
- In 1991 keer hy terug na Suid-Afrika en in 1997 komponeer hy die temalied vir die Olimpiese bod.

Album***Cry Freedom******Flowers of the Nation******A Temporary Inconvenience*****Lied*****Kgomo******Morwa******Malenda***

OF

Oliver Mtukudzi

Bydrae:

- Musikant, sakeman, mensevriend, menseregte aktivis en ambassadeur vir UNICEF Goodwill van die Suider-Afrika Streek van Zimbabwe.
- Hy dra ook by tot Mahube, Suider-Afrika se “supergroup”.
- Hy sing hoofsaaklik in Shona-taal saam met Ndebele en Engels.
- Hy sluit ook in elemente van verskillende musiektradisies om sy eie kenmerkende styl te vorm, bekend as Tuku Musiek.

Album

Shanje

Nzara

Mhaka

Suger Pie

Chikonzi

Son of Africa

Was My Child

Tuku Music

Shanda soundtrack

Sarawoga

Mukombe Wemvura

Lied

Hear me, Lord

Tozeza

Chiri Nani

Mai Varamba

Mutavara

Ivai Novo

Sarawoga

Hazvireve

Muteuro

Matitsika

Raki

OF

Baaba Maal

Bydrae:

- Hy sing hoofsaaklik in Pulaar en is die voorganger van die tradisies van die Pulaar-sprekende mense wat aan beide kante van die Senegal-rivier bly in die antieke Senegalese koninkryk van Futa Tooro.
- Hy meng raga, salsa en Breton harpmusiek om 'n gewilde klank te produseer wat die loopbaan van *Positive Black Soul* begin het asook die vorming van die Afro-Celt Klanksisteem.

Album

Djam Leelii

Baayo

Wango

Taara

Nomad Soul

Jombaajo

On the Road

Television

Enige TWEE korrekte feite oor bydraes; enige EEN album; enige EEN

lied

Lied

There will be time

Kalaajo

Baayo

African Woman

Taara

Miriama

Yero mama

Mbassou

= 4 punte

(4)

[10]

TOTAAL AFDELING B: 20

**Beantwoord AFDELING C (WKM)
OF AFDELING D (JAZZ)
OF AFDELING E (IAM)**

AFDELING C: WESTERSE KUNSMUSIEK (WKM)

VRAAG 7

Skryf 'n opstel oor Twintigste eeuse musiek. Kies TWEE van die volgende Twintigste eeuse werke. Baseer jou opstel op, onder andere, die volgende: komposisie-elemente, spesiale eienskappe van die musiek en enige ander verwante inligting. Noem EEN ander werk deur die gekose komponis.

C. Debussy	<i>Voiles</i>
I. Stravinsky	<i>Rite of Spring</i>
G. Gershwin	<i>Rhapsody in Blue</i>

C. Debussy: *Voiles (Seile)* van *Preludes vir Klavier Boek 1 (1910)*

- Dis 'n kort klavierwerk.
- Debussy gebruik die mistige en tonale vae kwaliteit van die heeltoonleer op G# om die rustige skommeling van die seile in die wind te suggereer.
- Die dinamiek is gedemp, die stuk is in 'n matige tempo en moet in 'n strelende en buigsame ritme wat nie streng in tyd is nie, gespeel word.
- Die klavier se regterpedaal skep langsame vibrasies om 'n mistige atmosfeer te suggereer.
- Daar is 'n lae, herhalende B-mol pedaalpunt wat op drie plekke voorkom en dit help ook met die beweging.
- Die openingsgedeelte gebruik die heeltoonleer en is gebaseer op 3 hoofidees.
 - 'n Kort, melodiese motief in parallelle derdes wat eers alleen verskyn, daarna saam met begeleiding – die seilmotief.
 - Die 2de is 'n stapsgewys melodie wat eerste gehoor word in lae oktawe.
 - Dan volg dit in 'n hoë register, verdubbel deur parallelle akkoorde in die middelregister.
 - Die derde is 'n motief wat al om 'n enkel noot beweeg;
- Die middeldeel is kort, beweeglik en kontras word geskep deur van die heeltoonleer na die pentatoniese toonleer te beweeg.
- Die laaste deel keer terug na die heeltoonleer, die stapsgewyse melodie en die seilmotief. Maar nou is die stygende melodie slegs in enkelnote en word begelei deur opwaarts-glyende heeltoonleer bewegings. Die stuk eindig met die gehoor in 'n wasige atmosfeer met geen harmoniese oplossing nie.
- In die stuk is daar ook vergrote akkoorde en chromatiek.

Nog werke:

Baie bekend vir orkes, is *La Mer (die See)*, 3 *Nokturnes*; 3 *Images*; *Ballets-Jeux (Games)*, *Khamma*; *Cantatas – L'Enfant prodigue*, *La Damoiselle élue*; vir onbegeleide koor – 3 *Chansons de France*; Drie *nokturnes vir Nuages (Wolke)*, *Siren*, *Festivals* – ook vir orkes; *Clair de Lune (Maanlig)* vir klavier uit *Suite Bergamasque*; Klavierwerke – *The Isle of Joy*, *Gardens in the Rain*, *La Cathédrale engloutie (Die gesonke Katedraal)*, *(Golliwog's Cakewalk)*, *Suite Bergamasque*, *Suite Pour le Piano*, 2 stelle van 3 *Images*, *Children's Corner*, 3

**Estampes, Masques, L'Île Joyeuse, etc; Four short movements – Petite Suite
(little Suite)**

EN/OF

Igor Stravinsky: The Rite of Spring – Le Sacre du printemps

- Die idee vir die ballet het soos 'n vlugtige visie aan Stravinsky verskyn terwyl hy besig was om aan *The Firebird* te werk.
- Hy het 'n heidense ritueel gesien – 'n sirkel met ouderlinge, wat 'n meisie dophou wat haarself dooddans. Hul het haar geoffer om die god van lente te sus/paai.
- Primitivista – die daadwerklike terugroep van primitiewe krag deur aanhoudende ritmes en perkussiewe klanke – het egter nie 'n lang impak gehad op 20ste eeu se musiek nie.
- The Rite bestaan uit 2 hoofdele wat verder onderverdeel is in dele wat teen verskillende tempi beweeg. Hierdie dele volg mekaar op sonder stop.
- Afdeling I word genoem *The Adoration of the Earth* en deel II is *The Sacrifice*.
 - Beide dele begin met 'n stadige inleiding en eindig met 'n frantiese, klimaksdans.
 - Deel 1 het 'n inleiding en 6 dele; Introduction, Omens of Spring, Dances of the youths and maidens, Ritual of Abduction, Spring Rounds, Games of the Rival Tribes, Procession of the Wise Elder, Adoration of the Earth, Dance of the Earth.
 - Deel 2 het 'n inleiding en 5 dele: Intro, Mysterious Circles of Young Girls, Glorification of the Chosen Maiden, Evocation of the Ancestors, Ritual of the Ancestors, Sacrificial Dance.
- Dis geskryf vir 'n enorme orkes en sluit 8 horings, 5 tuba's en 'n baie belangrike perkussie gedeelte van 5 timpani, basdrom, tam-tam, driehoek, antieke simbele en 'n guiro in.
- Die melodieë is volkswysie-agtig, met klein omvange en bestaan uit fragmente met klein verskille in ritmes en toonhoogte.
- Baie individuele akkoorde word herhaal en elke verandering bring harmoniese verandering mee wat 'n groot impak het. Hierdie melodiese en harmoniese herhaling gee die gevoel van die hipnotiese ritueel.
- Die ritme het sy eie lewe en is baie belangrik.

Ritme en metrum:

- Buigsame ritmes en metrums - 5/4 en 7/4 gesinkopeerd;
- 'n aantal verskillende tydsoorttekens en/of geaksentueerde ritmes wat saamgespeel word: poli-ritmes.
- Ritmiese en meloiese ostanatos.
- Ritmes wat onafhanklik funksioneer van die melodie en harmonie.

Toonhoogte en melodie:

- Tipe volksliedere
- Klein omvange
- Fragmente met klein veranderinge in ritme en toonhoogte;

Dinamiek:

- Dinamiese aksente wat op die swakker pols geplaas word om te help met die ritmiese stuwring.
- Stilte word baie effektief gebruik.

Tekstuur:

- Gereelde gebruik van polifonie.
- Effektiewe digte homofoniese tekstuur in die laaste deel van die werk

Instrumente/toonkleur:

- Subtiële kombinasie van toonkleur, bv. hoë fagot, Cor Anglais, deurdringende klarinet in D, wat in die eerste 5 mate van die werk gebruik word.
- Ongewone samestelling van instrumente.
- Vol orkes in laaste deel om brute krag te demonstreer;

Tonaliteit:

- Gebruik van bitonaliteit.

Harmonie:

- Uiterste dissonante harmonieë

Nog werke:

Fireworks for orchestra for the wedding of Nadia Rimsky-Korsakov; A Funeral Chant for the death of Rimsky-Korsakov; Octet for Wind Instruments, L'Histoire du Soldat (The Soldier's Tale), Le Noces (The Wedding), Puccinella, The Octet, Concerto for Piano and Wind Instruments, Piano Sonata, the Serenade in A for piano, Rake's Progress, Fairy's Kiss, Oedipus Rex, Symphony of Psalms, Apollon musagète, Perséphone, Duo Concertant, Concerto for 2 Pianos, Capriccio for Piano and Orchestra, Violin Concerto, Symphony in C, Symphony in 3 movements, Mass, Canticum Sacrum, Movements, Orchestra Variations

EN/OF**George Gershwin: Rhapsody in Blue (1924):**

Definisie van Rhapsodie/Rhapsody: Dit is afgelei van die Griekse woord *rhapsodia* en beteken epiese gedig of liede aaneengeryg of vasgewerk. Die term is later toegepas op grootskaalse werke waarin daar verskeie elemente afgelei van volksmusiek, aaneengeryg is. Rapsodie vir klavier was volledige werke.

- Dit was Gershwin se mees bekende werk.
- Dit was deur Paul Whiteman aangevra in 1924. Hiermee wou hy ernstiger aandag aan jazz gee.
- Gershwin het ingestem en dit sou 'n werk vir klavier en jazz orkes wees, en Gershwin sou as solis optree.
- Na 3 weke se werk het Gershwin 'n 2klavierwek weergawe klaargeskryf, en dis ge-orkestreer deur ferde Grote vir die Whiteman orkes.
- *Rhapsody in Blue* reflekteer vrye rapsodiese vorm en het 'n *blues* aanklank.
- *Blues* note beteken note wat verlaag is en gly na die toonhoogte toe – verlaagde note is 3de, 5de, 7de in die majeur toonleer.
- Dit is nie volwaardige jazz nie, maar gebruik jazz tipe ritmes en melodieë en die orkes suggereer spesifieke jazz klanke deur die gebruik van spesiale effekte soos 'n klarinet glissando en koperblasers gebruik *wha-wha mutes*.
- Dit is in 1-beweging wat uit 3 gedeeltes en 'n koda bestaan.
- Elke deel begin met 'n klaviersolo, met die hooftema as improvisatoriese styl met virtuoso tegniek deur die pianis gespeel.
- Dit is verwerk vir vol orkes, met 2 saksofone.
- Die stuk open met die reeds-welbekende klarinet solo wat 'n lae tril speel, dan die toonleer stygend speel en eindig op 'n hoë, huilende klank.

- Die *blues* tema het tipiese Gershwin sinkopasie in.
- Dit word gevolg deur 'n herhaalde-noot tema, gespeel deur die Franse Horings.
- 'n Nuwe jazz-tipe tema begin die lewendige 2de tema – gemerk *con moto* en hierdie keer is die tema in die lae register.
- Die 3de deel is redelik stadig en gebaseer op 'n liriese, romantiese melodie wat deur die viole gespeel word.
- Die vinnige coda begin met versnelde veranderde weergawe van die romantiese melodie

Nog werke:

Scandals; La La Lucilee; Swanee; Lady, be good; Funny face; Of Thee I sing;
Hit tunes from musicals: The Man I Love, I Got Rhythm, Embraceable you,
Someone to Watch over me, Porgy and Bess, An American in Paris, Cuban
Overture

Keuse 1 = 7 punte

Keuse 2 = 8 punte [15]

EN

VRAAG 8

Kies EEN van die volgende Suid-Afrikaanse komponiste en skryf 'n kort oorsig oor die styleienskappe van jou gekose komponis se werke soos by jou skool bespreek. Noem ook enige EEN ander werk deur dieselfde komponis.

- *Mzilikazi Khumalo*
- *Peter Louis van Dijk*
- *SJ Khosa*
- *BB Myataza*
- *Arnold van Wyk*
- *Peter Klatzow*
- *MM Moerane*
- *Hubert du Plessis*
- *JP Mohapeloa*

Enige 4 korrekte eienskappe = 4 punte
1 korrekte werk = 1 punt

Mzilikazi Khumalo

Stylkenmerke

- Komponeer hoofsaaklik koormusiek
- Hy toonset heelwat gedigte van B.W. Vilikazi
- Sy epiese werk, *UShaka KaSenzangakhona*, kombineer twee groot tradisies naamlik Zoeloegedigte en -liedere met die instrumentale en orkestrale tradisies van Europa.
- As koorafrichter het hy met baie oorsese kore en komponiste gewerk met die doel om die Afrikatemas en koortradisies aan hulle oor te dra.

Werke:

UShaka KaSenzangakhona

Princess Magogo

Sy Vyf African Sangstukke is deur Peter Louis van Dijk georkestreer.

OF

Peter Louis van Dijk

Stylkenmerke

- Hy is vaardig in verskeie instrumente wat kitaar, viool, tjello, klavier, trekklavier, blokfluit, tromboon en perkussie insluit.
- Hy word dikwels opdrag gegee om werke vir spesiale geleenthede te komponeer.
- Sy komposisies verteenwoordig 'n groot verskeidenheid genres onder andere opvoedkundige werke soos *SanScapes* vir verteller, gehoor en orkes wat deur die San geïnspireer is; baie koorwerke, sowel *a capella* as met orkesbegeleiding; kamermusiek; musiek vir koperblaasensembles; musiek vir die jeug; balletmusiek; verhoogwerke; en verwerkings van inheemse Suid-Afrikaanse liedere vir verskeie ensembles.
- Verskeie van sy werke is deur die San-kultuur geïnspireer, en een van sy voortreflikste werke, geskryf in 1996, is die *San Gloria* vir koor (SATB), kamerorkes en orrel, wat op fragmente van San-melodieë gebaseer is.

Werke:

San Gloria

San Chronicle

The Selfish Giant
The Rains people
Follow that flute
Horizons
Magnificat

OF

SJ Khosa
Stylkenmerke

- Hy is 'n Tsonga-komponis en koorleier
- SJ Khosa het meer as 400 liedere voltooi waarvan ongeveer 80 verwerkings van tradisionele en volksliedere is.
- In 1990 is 'n versameling kinderliedere in Tsonga en Engels gepubliseer.
- In 2003 is hy deur SARRAL aangewys as die liedkomponis van die jaar vir sy bydrae tot koormusiek in Suid-Afrika.
- In 2004 is 'n liedboek met die titel *Ndzhaka ya tinsimu* (wat erfenisliedere is) gepubliseer

OF

BB Myataza
Stylkenmerke

- Skryf hoofsaaklik komposisies vir kore en word dikwels in koorkompetisies en feeste gehoor
- Verwerk soms bestaande Xhosa-liedere wat in sy werke voorkom

Werke:

Ingoma Phezu
Kodonga Lomlambo
Isigwebo Sethu Kukufa
Lala Sana Lwam
Uponi

OF

Arnold van Wyk
Stylkenmerke

- Sy werk is konserwatief, met geen teken van die gebruik van die twaalf-toon tegniek nie.
- Sy styl word basies as tonaal beskryf met fyn aanvoeling vir 'n chromatiese verryking en die gebruik van losstaande akkoorde.
- Sy styl is hoogs individueel en opvallend vry van invloede van buite.
- Sy komposisies word gelei deur die melodie wat dikwels met die gebruik van chromatiese note verander en deur dissonante spronge gekenmerk word.
- Ritmes is relatief ongekompliseerd maar skep steeds 'n gevoel van improvisasie.
- 'n Opvallende kenmerk is sy fyn aanvoeling vir die stem en gebruik van 'n ryk verskeidenheid klankkleure in die orkes.
- Ondanks die gereelde afwisseling van maatslae, is sy ritmes relatief ongekompliseerd.

Werke:

Eufeeskantate
Van Liefde en Verlatenheid
Rapsodie – vir orkes
Vier weemoedige liedjies

Nagmusiek – vir soloklavier
 Suiderkruis – suite vir orkes
 Primavera – suite vir orkes

OF

Peter Klatzow
 Stylkenmerke

- Hy komponeer vir 'n wye reeks musiekgenres – van vokaal en soloinstrumente tot grootskaalse orkeswerke
- Hy was 'n dosent in Klavier, Harmonie en Komposisie
- Van sy grootste werke sluit in 'n volledige ballet gebaseer op Hamlet waarvoor hy 'n spesiale Nederburg-toekenning ontvang het
- Sy onlangse styl toon 'n terugkeer na 'n meer tonale idioom wat veral gehoor kan word in *“Prayers and Dances of Praise from Africa”*

Werke:

- *A Mass for Africa for double choir and chamber orchestra*
- *Songs of an Exile (song cycle)*
- *Concerto for Flute, Marimba and Strings*
- *Contours and Transfigurations and Night music for horn, violin and piano*

OF

MM Moerane
 Stylkenmerke:

- Musiek van hierdie werk is op Sotho-volksmusiek gebaseer, maar sluit ook tradisionele Westerse elemente in
- *My Country* is gebaseer op die volgende liedere: 'n lied deur 'n soldaat, 'n oeslied, 'n aangepaste wiegelied en 'n lied van 'n pryslied

Werke:

Chorale (flute, clarinet, piano and strings)

Sunrise

Why worry?

My Country

Fantasia

In Hout Bay

Joy Ride

Lonesome

Atamelang

Bokang Jesu

Ke rata Jehova

OF

Hubert du Plessis**Stylkenmerke:**

- Hubert is 'n veelsydige en interessante komponis met 'n uitstekende komposisietegniek in alle genres.
- Hoewel hy die dissipline van toonrye in sommige werke toegepas het en sy werke oor die algemeen modern klink, is daar steeds 'n verband met die tradisie, eerder as 'n wegbreek daarvan.
- Sy werke word gekenmerk deur persoonlike emosie.
- En die klankeffek het 'n duidelike vokale benadering.
- Die vorm van sy werke toon selfbeheersing en 'n vrye toepassing van kontrapuntale tegnieke.
- Die fyn afwerking van details is die werk van 'n toegewyde vakman.
- In sy latere werke het hy begin om Afrikaanse volksmusiek in te sluit.

Werke:

- *Slamse Beelde* (koor, klarinet, harp en strykinstrument)
- *Variations on a Folk Song*
- *Requiem Aeternam*
- *Sonate vir solo-tjello*

OF

JP Mohapeloa**Stylkenmerke:**

- Sy musiek, hetsy geestelik of sekulêr, is oor die jare deur beide volwasse en jeugkore in konserte en kompetisies gesing en geniet
- Mohapeloa het 'n reuse bydrae tot Afrika-kultuur in die algemeen gelewer, veral tot die Sesotho-kultuur
- Hy het moeite gedoen om die Afrika-element in sy liedere tot uiting te laat kom
- Dit was vir hom uiters belangrik om gesproke en geskrewe Sesotho te gebruik
- Sy liedere was meestal in solfanotatie geskryf

Werke:

Pesalme 103, Meloli le lithallere tsa Afrika – Books 1 - 4, Coronation March, Liphala, Molelekeng, Hosanna

[5]

EN

VRAAG 9

Beantwoord die volgende vrae:

9.1 Franz Schubert: *Der Erlkönig*

Die klavierbegeleiding speel 'n belangrike rol in hierdie stuk. Verklaar hierdie stelling.

Die klavierdeel, met die baie vinnige oktaaf en die dreigende basmotief, weergee die spanning van die wilde rit.

Twee korrekte feite = 2 punte (2)

9.2 Felix Mendelssohn: *Vioolkonsert in E mineur, 1ste beweging*

Noem EEN verandering wat gemaak is aan die hooftema in bogenoemde werk wanneer dit weer verskyn in die Rekapitulasie.

Aan die begin van die samevatting, is die 2 temas gekombineerd:

- Die Franse Horing en lae strykers speel die legatolyn;
- Die solis speel die eerste tema;
- Na die tweede tema weer gespeel is, bou die klimaks in die musiek op na die koda toe, in 'n voller klank.

Korrekte feit = 1 punt (1)

9.3 Frederic Chopin: *Polonaise in A-mol majeur, Op. 53*

Hoe word die klavier, as 'n ten volle ontwikkelde instrument van die Romantiese tydperk, in die *Polonaise in A-mol majeur* gebruik?

Die grootse polonaise met sy majesteitlike karakter toon baie aspekte wat die klaviertegniek ten toon stel:

- chromatiese rein vierdes wat vinnig opgaande beweeg
- vinnige oktaaf-toonlere
- trillers op die swak vingers
- vinnige arpeggio's
- akkoorde met wye vingerstrekking
- 'n groot omvang van die klavier word gebruik

Enige twee korrekte feite = 2 punte (2)

9.4 **Peter Tchaikovsky: *Romeo en Juliet***

Beskryf die vorm van Tchaikovskys se *Overture-Fantasy* kortliks.

- Die algehele ontwerp is 'n simfoniese gedig.
- Dis in sonatevorm met 'n inleiding en afsluiting.
- Die werk is gebaseer op drie hoofemas van die Shakespeare verhaal.
- Dis 'n werk vir orkes wat ooreenstem met 'n opera ouverture in vorm en eienskappe en bedoel vir konsertuitvoering.
- Dis 'n orkestrale werk wat kontrasterende dele bevat wat aan die begin van die opera of oratorio gespeel word, en bevat soms hoofemas van die werk; dis soortgelyk aan 'n werk wat gespeel word voor die uitvoering van 'n toneel.
- Die inleiding is soos 'n koraal.
- Die teenstellende temas word gebruik om die konflik tussen familie haat en jeugdige liefde te toon.
- Vader Laurence word uitgebeeld as sag en filosofies.
- Die werk is 'n konsert ouverture (fantasie-ouverture) wat bestaan uit 'n stadige inleiding, gevolg deur 'n vinnige beweging in sonatevorm.
- Die werk begin met die priester-tema.
- Soos die inleiding voortbeweeg, skep die somber strykers die idee van 'n komende tragedie.
- Die botsing tussen die twee families word uitgebeeld deur die woeste eerste tema van die *allegro* – sinkopasie, vinnig-bewegende note deur die strykers en grootse klanke.
- Die tweede tema van die Uiteensetting is 'n teer liefdestema en spesifiek geskryf vir Franse Horings en gedempte altviole.
- Wanneer ons die liefdestema hoor in die Rekapitulاسie, het dit 'n blye/vrolike toon.
- Daar is ook lang crescendo's en die melodie word al hoër en hoër gespeel as uitbeelding van baie hartstogtelike orkes hoogtepunte.
- Die liefdestema verskyn weer in die koda, maar is nou 'n begrafnislied, met die timpanie wat saggies in die agtergrond op die maat van 'n mars speel.
- Dan is daar 'n nuwe gesang en 'n stille herinnering van die liefdestema en dit stel voor dat Romeo en Juliet herenig is in die dood.

Vier korrekte feite = 4 punte

(4)

9.5 **Definieer 'n Karakterstuk.**

- Dis 'n kort, liriese klavierstuk gebaseer op 'n enkele idee of program wat 'n spesifieke luim, menslike karakter, literêre konsep of toneel uitbeeld.
- Dis in drie-ledige vorm.
- Dis gebruik vir 'n wye spektrum van 19de eeuse klaviermusiek.
- Dis 'n instrumentale werk.

Korrekte feit = 1 punt

(1)

[10]

TOTAAL AFDELING C: 30

OF

AFDELING D: JAZZ**VRAAG 10**

Kies tussen **A** en **B** en beskryf die verskille en ooreenkomste tussen die twee genres. Die verskille kan in tabelvorm gedoen word. Noem ook 'n kunstenaar en verteenwoordigende werk van beide genres.

A. Cool Jazz vs Modale Jazz

B. Bebop vs Hardbop

Enige 2 komponiste (1 elk per styl) = 2 punte

Enige 2 werke (1 elk per styl) = 2 punte

Enige 3 verskille = 3 punte

Enige 4 verskille (4 per styl) = 8 punte

Cool Jazz vs Modal Jazz**Ooreenkomste**

- Die melodieë van beide Cool Jazz en Modale Jazz was eenvoudig.
- Die trompet word in beide style gebruik.
- Beide style gebruik stadige harmoniese veranderinge en ritmes.

Verskille**Cool Jazz:**

- Gebruik nuwe instrumente soos die fluit, tjello en Franse Horing.
- Groot klem word gele op kontrapuntale tegniek, wat 'n direkte uitvloeisel van Barokmusiek was.
- Het baie staatgemaak op noukeurige verwerkings.
- Stadiger, bluesy jazz met sagter timbres, stadiger tempi en groter ritmiese ondertone.
- Daar was meer staatgemaak op timbre spoed en korrektheid.

Kunstenaar en werk: Miles Davis

- Chet Baker – New Morning Blues
- Gerry Mulligan – Walking Shoes
- Lee Konitz – Sub-conscious Leo

Modal Jazz:

- Het vroeë Jazz styl instrumente gebruik, bv. klavier, saksofoon, basviool en dromme.
- Het Middeleeuse Westerse sewe modusse gebruik, asook die pentatoniese toonleer.
- Daar was melodiese Vryheid wanneer improvisasie plaasgevind het.
- 'n Enkele harmonie kon aanhou vir soveel as 16 mate.
- Belangrike eienskappe van Indiese musiek is gebruik, bv. ragas, nootsekwense oor lang dreunbasse.
- AABA lied vorm is gebruik.
- Improvisasie was die hoofsleutel wat gevolg is.
- Kunstenaar en werk:
Miles Davis – So What?
John Coltrane – Impressions
Herbie Hancock – Maiden Voyage

OF

Bebop vs Hardbop

Ooreenkomste

- Akkoorde is gebruik as agtergrond vir solo's.
- Het gekompliseerde akkoorde en harmonieë gebruik.
- Intense, stuwende ritmes.
- 'n Tema stel die akkoordprogressie bekend waaroor die solo gaan improviseer.

Verskille

Bebop:

- Die term is afkomstig van die kort, onreëlmatige sterk geaksentueerde polse wat onverwags deur die basdrom gespeel word.
- Word gespeel deur klein orkeste – 4 spelers.
- Tipiese instrumentasie - saksofoon, trompet met ondersteuning van die ritme-afdeling wat bestaan uit klavier, bas en perkussie.
- Gebaseer op vinnige, gekompliseerde improvisasies met vinnige, onvoorspelbare note en ongewone harmonieë.
- Gebruik dikwels poliritmes.
- Polsslag word dikwels gegee deur *staccato* bas en groot “suspended” simbaal.
- Die drommer gee onreëlmatige polsslae.
- Ritmes varieer meer en is meer onvoorspelbaar as in vroeë jazz.
- Die uitvoering begin en eindig met 'n hooftema wat deur 1 of 2 persone in unisoon gespeel word.
- Elke instrument in die ritme-afdeling is belangrik.
- Drommers was toegelaat om soliste te wees.
- Melodieë was gefragmenteerd.
- Akkoorde van welbekende wysies is gebruik.
- Groot spronge of intervale is gebruik.
- Onreëlmatige frasering.
- Skielike of onverwagse veranderinge in die melodie.
- Kunstenaar en werk: Charlie Parker – Yardbird suite,
Dizzy Gillespie – Salt Peanuts,
Thelonius Monk – Misterioso

Hard bop:

- Is 'n verlengstuk van bebop.
- Is beïnvloed deur blues en gospel musiek, gesien in die blues-gebaseerde melodieë.
- Meer emosioneel as cool jazz.
- Eenvoudiger as bebop.
- Meer variasie in begeleidingspatrone.
- Minder van die bekende wysies se akkoordprogressies is gebruik.
- Donkerder en swaarder toon kwaliteit.
- Meer klem op swing ritmes en harder dromklank.
- Kunstenaar en werk: Julian “Cannonball” Adderley – Mercy, mercy, mercy
John Coltrane – Mr P.C.
Clifford Brown – Joy Spring

[15]

EN

VRAAG 11

Skryf 'n kort paragraaf oor EEN van die onderstaande kunstenaars en werke. Die paragraaf moet spesifiek handel oor die album/lied en die kunstenaar se styl.

- Fusie
 - Miles Davis – *Bitches Brew*
 - Herbie Hancock – *Watermelon Man*
 - Joe Zawinul – *Birdland*
- Vrye Jazz
 - Ornette Coleman – *Free Jazz*
 - John Coltrane – *Song of Praise*
- Avant-Garde Jazz
 - Charles Mingus – *Passions*

Enige 2 feite = 2 punte

Kunstenaar, bydrae, werk = 3 punte

Antwoord: Fusie

Miles Davis - *Bitches Brew*

- Die trompetspeler Miles Davis staan op die voorgrond met die ontwikkeling van fusie met sy albums *In a Silent Way* en *Bitches Brew*.
- *Bitches Brew* word gesien as 'n vroeë voorbeeld van fusie jazz.
- Davis het geëksperimenteer met elektroniese instrumente, veral die elektriese klavier en elektriese kitaar.
- Die album het goue status ontvang met die verkope van meer as 'n halfmiljoen kopieë.
- Die album het ook 'n Grammy-toekenning ontvang vir die Beste Groot Ensemble album in 1971.
- Davis het al die snitte oop die album komponeer, behalwe *Pharaoh's Dance*, wat deur Joe Zawinul, en *Sanctuary* deur Wayne Shorter, gekomponeer is.
- Kort dele is saam gesny en verskillende effekte toegepas in die opnames, veral in die redigeringsfase.
- Behalwe dat dit 'n rewolusionêre album is as gevolg van die groot ritme afdeling en die samesmelting van style (fusie), was die album ook 'n voorbeeld van hoe die opnameproses uitgebrei het teen die laat 1960's, met die koms van analoogband, skyfbemeestering en opname-tydsbeperkings.

OF

Herbie Hancock - *Watermelon Man*

- Herbie Hancock se *Watermelon Man* is 'n lied wat eerste verskyn het op die album, *Takin' Off* in 1962.
- Sederdien het dit 'n jazz standaard geword.
- Die komposisie is 'n 16-mate werk wat konsentreer op verskillende elemente van sielsjazz, bebop en R&B, terwyl die harmonie fokus op die gospel tradisie.
- In 1973 neem Hancock die stuk weer op vir sy album, *Head Hunters*, en voeg 'n 8-maat deel by.
- Hierdie was sy 12de studio album, sowel as 'n kenmerk in die fusie

genre.

- Hancock het teen die gebruik van die kitaar besluit en eerder 'n klarinet gebruik.
- Die ritme afdeling sluit in Paul Jackson op bas en marimbula, Harvey Mason op dromme en Hancock self op die sintetiseerder dele wat bestaan het uit 'n Fender Rhodes, Hohner D6 clavinet, Arp Odyssey en solo sintetiseerders.
- Die album sluit ook in Bennie Maupin op sopraan- en tenoor saksofone, basklarinet en altfluit, met Bill Summers op kongas, shekere, balafon, agogo, kabasa, hindewho, tamboeryn, stompdrom, surdo, gankoqui en glasbottel. *Watermelon Man* en die hele album sluit die gebruik in van Afrika-perkussie in.
- Die ontwerp van die album se omslag is hanteer deur Victor Moscoso met inspirasie van die Afrika kple kple masker van die Baoulé stam, gekruis met band demagnetiseerders gebruik op die “reel-to-reel” toerusting wat gebruik is om opnames mee te maak destyds.

OF

Joe Zawinul - *Birdland*

- Josef Erich Zawinul (1932—2007) was 'n Oostenrykse jazz klawerspeler en komponis.
- Zawinul is op ouderdom 7 jaar gekies om in te skryf by die Weense Konserwatorium, waar hy klavier, Klarinet en viool bestudeer het.
- Gedurende die Tweede Wêreldoorlog (1939-1945) is Zawinul en sy klasmaats ontruim en geneem na die Sudetenland in Tsjeggieslowakye waar hul kon voortgaan met hul studies.
- Zawinul het na Oostenryk teruggekeer na die oorlog.
- Gedurende die 1950's het Zawinul verskeie orkeste gelei, onder meer die hoë profielorkes *All Stars*, asook die Fatty George orkes.
- In die laat 1950's is Zawinul na New York waar hy aanvaar is deur Berklee Musiekskool.
- Een van sy eerste stopplekke was die welbekende jazz klub *Birdland*.
- Sy eerste werk was vir die orkes van Maynard Ferguson en hier het hy vir die eerste keer saam met Wayne Shorter gespeel.
- In 1961 is hy gevra om saam met die Cannonball Adderley Kwintet te speel en hy het by die orkes gebly vir byna 10 jaar.
- Sy werk saam met die Kwintet het daartoe gelei dat Miles Davis al hoe meer belang begin stel het in Zawinul se gebruik van die elektriese klavier.
- Dis ook deels die rede dat Davis sy eie pianis, Hancock, gevra het om oor te skakel na die elektriese klavier.
- Davis het Zawinul genooi na die opname-sessies waarin *Silent Way* vervaardig is en Zawinul die titelsnit komponeer het.
- Hy verskyn en komponeer op en vir die album *Witches Brew*, *Big Fun* en *Live-Evil*. In 1970 besluit hy en Wayne Shorter om hul eie orkes te begin, *Weather Report*.
- Dit was uiters suksesvol en het elke bestaansjaar die Down Beat lesers “poll” vir die beste jazz orkes of elektriese jazz kombinasie gewen.
- Funk elemente, soos die elektriese bas en die wa-wa pedale is ingebring in die orkes se klank.
- Die grootste sukses word gevind in die lied, *Birdland*, van die 1977 album, *Heavy Weather* en die stuk word as een van mees-welbekende werke van

die 1970's erken.

- Dit was selfs meer suksesvolle omdat die mense kon dans op die musiek.
- Die lied het 'n jazz standard geword en menige male is dit opgeneem en deur ander kunstenaars gebruik.
- Met die byvoeging van basspeler, Jaco Pastorius, kon *Weather Report* hul musiek druk na hoër hoogtes en dit was gesien in *Birdland*, waarin Pastorius se virtuositeit as sterk bydrae tot die musiek se sukses beskou is.
- Hy het telkemale temas saamgesing tydens optredes. Pastorius het die orkes in 1980 verlaat en Zawinul en Shorter het die orkes beëindig in 1985, na 15 suksesvolle albums.

OF

Antwoord: Vrye Jazz

Ornette Coleman – Free Jazz

- Randolph Denard Ornette Coleman was 'n Amerikaanse Alt saksofoonspeler, violis, trompetspeler en komponis.
- Hy het oorspronklik die tenoor saksofoon bespeel, maar later oorgeskakel na die alt saksofoon en dit was sy eerste instrument.
- Sy hele loopbaan was gekenmerk deur sy onortodokse styl en manier van speel.
- Hy het nie besef of verstaan dat die alt saksofoon 'n transponerende instrument is nie en so het hy ongeloof in die notasie ervaar.
- Hy het altyd sy kenmerkende wit saksofoon gespeel.
- Sy vroeë werke is gebaseer op tradisionele jazz met 'n blues invloed.
- Coleman het die blues gebruik na al die note van toonleer en nie net die derde, vyfde en sewende nie.
- Sy eerste album, *Something Else!!!!* is in 1958 opgeneem in die nuwe styl.
- In 1960 het Coleman, saam met sewe ander musikante, twee kwartette gevorm en die album, *Free Jazz*, opgeneem.
- Dit vertoon ook kollektiewe improvisasie.
- *Free jazz* is die langste opname van aaneen improvisasie tot hede – veertig minute lank.
- Die melodiese materiaal bestaan uit fragmente en herinner aan die melodiese materiaal van Charlie Parker.
- Gedurende die 1970's het Coleman meer betrokke begin raak by avant-garde musiek en sy werke het meer onortodoks geraak.
- Hy het sy komposisionele omvang gestrek deur begeleidente strykinstrumente in te werk by sy trio.
- Hy skryf *Skies of America*, 'n *concerto grosso* wat deur die Londense Simfonie orkes in 1972 opgeneem is.
- In die laat 1970's voeg Coleman twee kitare by sy eerste elektriese orkes en dit het die musiek beïnvloed wat bekend sou word as post-punk.
- Gedurende die 1980's het Coleman verskeie albums opgeneem, bv. *In All Languages*, *Virgin Beauty* en in 1985 werk hy saam met die kitaarspeler, Pat Metheny, aan die album, *Song X*.
- Baie beskou Coleman as die belangrikste figuur in Vrye jazz.
- Hy het jazz vrygemaak sodat dit minder gebonde was aan die reëls van harmonie.

OF

John Coltrane - *Song of Praise*

- John Coltrane se naam verskyn baie wanneer jazz onder bespreking is en sy bydrae tot Vrye en *Avant garde* jazz is groot.
- *Song of Praise* is een van die snitte van die album, *John Coltrane Quartet Plays* wat vrygestel is in 1965.
- Op die album speel Contrane tenor en sopraan saksofone, McCoy speel klavier, Jimmy Garrison en Art Davis speel basviool en Elvin Jones bespeel die dromme.
- Dit is 'n *avant-garde* jazz album en een van die belangrikstes wat hy vrygestel het in die laaste twee jaar van sy lewe.
- *Song of Praise* is die vierde en laaste snit op die album.
- Dis 'n ballade, 9.49 minute lank en is opgeneem in 1964.
- Die eerste vier minute is 'n bassolo deur Garrison, wat Coltrane se gretigheid om te eksperimenteer met die basviool, uitbeeld.
- Die kwartet begin eers na die bassolo te speel.
- Die pianis, McCoy Tyner, begelei met perkussiewe krag en melodisisme, terwyl groot akkoorde Coltrane se mistieke vokale omring.
- Dis 'n ernstige komposisie, gevul met intensiteit en demonstreer Coltrane se visie en veelsydigheid.
- Dit wys ook die invloed van Indiese musiek, wat al hoe meer gebruik is in Westerse musiek.
- Coltrane gebruik 'n *alap*, 'n struktuurprinsiep wat gevind word in tipiese Noord-Indiese klassieke musiek optredes.
- Die *alap* is die openingsdeel en lyf die raga in as deel van melodiese improvisasie.
- Die struktuur is wat aangeneem is in die opening vrye metrum van die bas solo van *Song of Praise*.

OF

Antwoord: Avantgarde Jazz

Charles Mingus - *Passions*

- Hy is in Arizona gebore, maar het meestal grootgeword in Los Angeles.
- Mingus het eers die tromboon en tjello probeer bespeel, maar het later ook die basviool begin speel.
- Hy is 'n geskoolde pianis, orkesleier en komponis.
- Hy het basviool bestudeer vir vyf jaar onder Herman Reinshagen, die hoof basspeler van die New Yorkse Filharmonies Orkes.
- Vanaf 1942 het hy in ensemble begin speel, onder meer in Louis Armstrong se *big bands* (1943) en Lonel Hampton se orkes vanaf 1947-1948. In 1952 trek Mingus na New York.
- Hy is medestigter van *Debut Records* met Max Roach, eerstens om te sy groeiende komposisies te beskerm en aan te teken.
- Dit was gedurende hierdie tyd dat hy musiek begin opneem het saam met die jazz grotes soos Charlie Parker, Miles Davis en Duke Ellington.
- Mingus het ook The Jazz Workshop (1953-1955) gestig, wat uit agt tot tien roterende lede bestaan het.
- Die lede, meestal jong komponiste, het hul werke uitgevoer tydens konserte en opnames.
- Gedurende die 1960s, het Mingus komplekse werke soos *The Black Saint and the Sinner Lady*, opgeneem.
- Hierdie multi-faset werk was gekenmerk aan uitstekende orkestrasie hy het ook *Mingus Plays Piano* vrygestel in 1963, 'n solo album met

volledig-geïmproviseerde stukke.

- Daarna het 'n vir 'n aantal jare ophou speel as gevolg van finansiële en sielkundige probleme, maar het weer voortgegaan met sy loopbaan in 1969 na die vrystelling van sy outobiografie.
- Gedurende die res van sy loopbaan het hy *big-band* musiek, asook twee suites vir films, vrygestel.
- Hy het siek geraak en sterf op die ouderdom van 56. Sy as is in die Gangesrivier gestrooi.
- Mingus was aan die voorpunt van *avant-garde* jazz, maar hy was ook bekend met al die jazzstyle en sy bebop komposisies smelt New Orleans jazz, blues en black gospel musiek saam.
- Hy was bekend daarvoor om tradisionele blues en populêre werke te verander deur die polsverskuiwing, twee Latynse patrone, ritmiese verskille, halvering of verdubbeling van passasies te verander.
- Tydens oefeninge gebruik hy die klavier om die struktuur te omskryf, lyne te dikteer aan die spelers en grense te stel aan die improviseerde dele.
- Sy optredes het dikwels 'n sin van jazz geskiedenis in wording, uitgebeeld.

[5]

EN

VRAAG 12

Jy is 'n joernalis wat 'n oorsig oor die nuwer Suid-Afrikaanse moderne style moet skryf. Kies EEN van die onderstaande opsies. Fokus op styleienskappe, oorsprong en TWEE belangrike kunstenaars.

- Maskanda
- Malombo-musiek
- Bubble Gum
- Disco

8 korrekte feite = 8 punte

2 korrekte kunstenaars = 1 punt

TOTAAL = 10 punte

Maskanda

- Tradisionele Maskanda-musiek bestaan uit 'n lied wat gaan oor die lewenservaring van die sanger, gewoonlik 'n man wat sing oor sy lewenservaringe, daaglikse plesier, hartseer, ens.
- Die mense dans, speel tromme, handeklap op verskillende maniere en die danse wat voorgedra word beeld die distrik of area waar die maskanda vandaan kom, uit
- Dit word deesdae nie net deur manne gesing nie, maar ook Afrikavroue byvoorbeeld, Busi Mhlongo
- Dit word geassosieer met kitaar
- Gebruik vinnige gesproke seksies wat bestaan uit Zoeloe lofgedigte (*izibongo*)
- Bekend as 'Zoeloe Blues', as gevolg van die sikliese en herhaalde pluk van snare op die kitaar
- 'n Tipiese maskanda-lied begin met 'n boodskap (*izihlabo*) – “*Dit is wat ek gaan speel, en dit is wie ek is*”.

Kunstenaars:

Amashayina Amahle

Izingane ZoMa

Shiyani Ngcobo

Imithenthe

Inkunzi Emdaka

Ihhash'Elimhlophe

Shopi Ngidi

OF**Malombo music**

- Malombo musiek reflekteer in die elektriese Ghetto kitaarklanke van Mamelodi Township Jazz
- Word onderskei deur die gebruik van onkonvensionele instrumente soos Tabane se unieke kitaartegniek (akoesties/semi-akoesties), Afrika slaginstrumente, penniefluit, blikke, fluitjies, ens.
- Tabane vermeng tradisionele komposisies en kulturele temas met sy akoestiese klanke
- Genre is tradisioneel/inheemse Afrika-jazz

Beskrywing/oorsprong van die genre/styl:

- Malombomusiek word vandag erken as 'n musiekgenre wat 'n unieke Suid-Afrikaanse klank en atmosfeer skep van 'stowwerige townships', geeste van die voorouers en die kontras van die stad se helder neonligte skep.

Kunstenaars:

Philip Tabane

Malombo Jazzmen

Mabe Thobejane
Raymond Motau
Oupa Monareng

OF

Bubble gum

- 'Township'-dansmusiekritmes
- Upbeat-klank
- Koorgedeeltes wat tipies saamgesing word
- Treffende melodieë
- Eenvoudige akkoorde en harmonieë
- Herhaalde 'riffs'
- Bubblegum maak min van kitaarsolos gebruik en dikwels van die klap van hande om slagwerk te beklemtoon
- Lirieke handel dikwels oor liefde en geluk

Beskrywing van die genre/styl:

Bubblegum vervang mbaqanga wat tot die 1980's gewild was.

- Bubblegum het gedurende die 1980's in die swart 'townships' van Suid-Afrika floreer en is deur mbaqanga, Amerikaanse disko en die Soul Brothers met hulle sielvolle pop beïnvloed

Kunstenaars:

Brenda Fassie
Chicco Twala
Yvonne Chaka Chaka

OF

Disco:

Die musiek word gekenmerk deur die volgende:

- Kloppende basrom wat op elke pols speel
- Gebruik van elektroniese effekte en orkestrale klanke
- 4/4-tydmaat
- Sinkopasie
- Tempo wat ongeveer 120 maatslae per minuut gespeel word
- Treffende melodieë
- Vers- en koorstruktuur wat omtrent altyd met 'n inleiding begin
- Maklike dansritmes

Beskrywing/oorsprong van die genre/styl:

Disco is 'n gesofistikeerde dans-geörienteerde rockstyl wat in die middel 1970's ontwikkel het.

- Disco ontstaan uit soul, jazz en funk en was in klubs gespeel met polsende ligte en uitspattige uitrustings.

Kunstenaars:

Yvonne Chaka Chaka
Kid JoJo
umpBoyoyo Boys
Osiyazi
Pikinini Khumbuza
Majozi
Izazi

OF

TOTAAL AFDELING D: [10]
30

AFDELING E: INHEEMSE AFRIKAMUSIEK (IAM)

- 13.1 Vergelyk *Ululasie* en *Kreпитasie* met mekaar as twee vokale tegnieke. Fokus op klankproduksie.

Ululasie:

Ululering is 'n lang, golfagtige hoe vokale klank met 'n trillende kwaliteit wat gemaak word deur die vinnige vorentoe-en agtertoe-beweging van die tong, terwyl die hoofklank 'n *la* is. Die kleintongetjie vibreer ook baie vinnig. Dit is afkomstig van die Latynse word *ulalare* wat die naam is vir die skree-uil.

Kreпитasie:

Kreпитasie is 'n klanktegniek wat dikwels gepaard gaan met 'n sangerige wysie en 'mouth drumming' gebruik word om musieksituasies in Afrika-musiek te verhoog. Dit kom dikwels oor as 'n rou vokale klank. Die sangerige metode dui op 'n aanpassing van die stem aan om 'n eufoniese klank te maak. Wanneer kreпитasie bygevoeg word, verander die klank en is dit iewers tussen eufonie en kakofonie.

6 korrekte feite

(3 drie per konsep) = 6 punte

(6)

- 13.2 Verduidelik Philip Tabane se gebruik van *onomatopeïese* sang in sy werke.

Sang wat klanke naboots, word onomatopieese sang genoem. Philip Tabane sluit onomatopieese sang in sy musiek, wat een van die mees herkenbare styleienskappe is. Sommige van die klanke wat hy gebruik, is: **Dzzz! Mm! Tl! Tla tl tlzzzzzzzzzz! Tlebedio! Tlebedio! Ga-ge ga-ge ga-ge ga-ge gageee! Dlh! Hierdie klanke boots die klank van sy kitaar na.**

4 korrekte feite = 4 punte

(4)

- 13.3 Definieer *fonestetika*.

Die word *fonestetika* is afkomstig van twee Griekse woorde: *phōné* wat beteken stemklank, en *aisthétiké*, wat estetika beteken. Dit is 'n studieveld van ingeboude aangenaamheid (eufonie) of onaangenaamheid (kakofonie) van die klank van sekere woorde, frases en sinne. Die aangename klanke is gewoonlik ritmies en harmonieus en hierdie word dan as eufonie beskryf. Dit is die gebruik van klanke wat ander idees of instrumente verteenwoordig.

3 korrekte feite = 3 punte

(3)

- 13.4 Verduidelik waarom 'n optrede wat deel is van 'n spesifieke sosiale gebeurtenis, nie geëvalueer kan word nie.

Hierdie is private, gemeenskapsgebaseerde gebeure, en die gemeenskap stel die grense vir wat aanvaarbaar of onaanvaarbaar is. In 'n kulturele konteks moet jy presies inpas by dit wat die gemeenskap verwag. In 'n optrede konteks moet jy jou kreatiwiteit uitbeeld, en individuele keuses word dan baie belangrik.

2 korrekte feite = 2 punte

(2)

[15]

OF

VRAAG 14

Kies EEN van die volgende danse en beskryf die styleienskappe van die dans.

- Kiba
- Famo
- Indlamu
- Tshikona
- Tshikombela
- Mxongolo

Kiba/Mmapadi:

- Die woord *Kiba* word in Noord-Sotho gebruik vir 'slaan' en is ook die naam van die grootste trom wat vir hierdie genre gebruik word.
- Die woord "kiba" beteken om "ritme te hou of te stamp" en word gebruik om een van die bekendste Pedi-danse te beskryf.
- Kiba-musiek word slegs in sommige dele van Suider-Afrika gevind, veral in die Noordelike dele van Suid-Afrika in die Limpopo provinsie.
- Kiba-musiek het hoofsaaklik ontstaan as 'n manlike kunsvorm wat deur mans domineer word.
- Bestaan uit 8 tot 10 pypblasers waarvan een die leier (bekend as *malokwane*) en drie tromspelers is.
- Die dansers speel rietpype wat vanaf verskillende hoeke af geblaas word.
- Die kiba word begelei deur die maropa-tromme.
- Mans dra tradisionele Skotse rompies en vroue dra tradisionele drag wat vir die eerste keer ná ontgroening aangetrek word.
- Tromme word selde deur mans gespeel, aangesien 'n stel tromme deur ten minste drie vrouens gespeel word wat bestaan uit 'n groot trom (kiba), 'n medium-grootte trom (*maropa wa diatla*) en twee ongeveer identiese klein tromme (*ditinti*).
- *Mmapadi* is 'n dans vir vroue van Limpopo.

OF

Famo:

- Die famo is 'n tipe musiek vanaf Lesotho afkomstig.
- Bestaan hoofsaaklik uit sang wat deur 'n trekklavier, trom en af en toe 'n bas begelei word.
- Ontstaan in die drinkkamers waar die rondtrekkende werkers van Lesotho ontspan het nadat hulle by die myne gedurende die 1920's gewerk het.
- Bestaan uit 'n manlike of vroulike sanger en ululasie
- Liedjies verwys soms na die stadslewe en vroulike sangers kan d.m.v. sang hul manlike teenhangers uitdaag.
- Famo-liedere het ontwikkel uit die vermenging van die Sotho-mans se selfbegeleidende stapliedere oppad werk toe met die dansmusiek gespeel op die trekklaviere in die myn-smokkelkroeë..

OF

Indlamu:

- *Indlamu* is 'n tradisionele Zoeloe-vertolkingsdans.
- Word ook na verwys as 'n Zoeloe-oorlogsdans
- Word by troues gedans
- Die danser lig sy een voet hoër as sy kop en sit dit hard neer sodat sy voet op die swak pols land.
- Twee dansers, geklee in krygsvle, voer die *indlamu* roetines uit terwyl hulle mekaar se bewegings identies naboots.
- Eerstens kom die mans die dansvloer binne en sing 'n voorbereidingslied, die *isaga*.
- Hulle benader die dansvloer gewoonlik gebukkend in dubbelrye en dans sing hulle die *isaga*.
- Daarna volg die stamlid (ihubo) wat die hoof-begeleidende danslied is.
- *Indlamu* verwys ook na die kort tradisionele rok wat met krale versier word en eie is aan die jong Swazi meisies wanneer hulle die *umhlanga* (rietdans) uitvoer.
- *Indlamu* is 'n populêre groepsdans wat met die begeleiding van tromme en pype vertolk word.
- Die gesinchroniseerde voetestamp is kenmerkend van die *indlamu*.

OF**Tshikona:**

- Die *tshikona* is 'n Venda-vertolkingsdans wat deur die Venda-mense beskou word as hulle nasionale dans.
- *Tshikona* is 'n koninklike dans wat hoofsaaklik deur mans gedans word.
- Elke oppermag of hoofman het sy eie *tshikona*-orkes.
- Word gespeel deur 'n groot groep mense by verskeie geleenthede soos begrafnisse, troues of geestelike seremonies.
- Elke speler het 'n pyp wat uit inheemse bamboes gemaak word.
- Elke speler speel een noot op 'n keer en word afgewissel sodat 'n melodie gevorm kan word.
- Dansers beweeg in 'n sirkel en spring op en af.

OF**Tshikombela:**

- Die *tshigombela* is 'n Venda-vertolkingsdans wat slegs deur vroue of meisies uitgevoer word.
- Dit is 'n feestelike dans uitgevoer by sosiale byeenkomste en seremonies.
- Tradisioneel was dit slegs bedoel vir ongetroude meisies, maar dit het ná 1970 verander weens veranderinge in die Venda-gemeenskap.
- Die *tshigombela* word soms gelyktydig saam met die *tshikona* uitgevoer.
- Die tempo is vinnig en skerp
- Terwyl daar gesing word, skop en stamp die dansers hulle voete teen die grond.
- Klimaks word bereik wanneer die vrouens en dogters die "u gaya" doen.
- *Tshigombela*-liedere het 'n leier wat die hoogpunte sing terwyl die res as agtergrond beskou word.
- Tydens die *tshigombela*-dans word heelwat liedere van bespotting gesing.

OF

Mxongolo:

- Dit is 'n Tsonga-vertolkingsdans wat gewoonlik deur ouer mans tydens tradisionele feesvierings opgevoer word.
- Begeleiding kan ook sang en stadige voetstamp wees.
- Die *Mxongolo* word dikwels begelei deur mans wat tromme, horings en ander musiekinstrumente soos die *mbila (timbila)* bespeel.
- Die *Mxongolo*-dans vereis dat die dansers fisies fiks en rats moet wees omdat hulle bolmakiesies, skoppe en stampe uitvoer.
- Die instrumente by die *Mxongolo* sluit in tromme (*xigubu*) tradisioneel van springbokvel en 'n boomstomp gemaak.

Enige 5 korrekte feite = 5 punte

[5]

EN

VRAAG 15

Kies enige TWEE van die volgende Inheemse Afrika-musiekkenners en skryf 'n artikel oor hulle, met die fokus op hul styl en werke:

- Johannes Mokgoadi
- Joe Mogotsi
- Alex Mathunyane le Dinakangwedi

Johannes Mokgoadi (ook bekend as Mokgwadi; aktief van die laat 60s tot ongeveer 2000).

- Johannes Mokgoadi is bekend as harpspeler, lirieskrywer, komponis en verwerker van tradisionele musiek.
- Baie van sy lirieke is opgeneem op CD.
- Hy was tradisionele geneser en waarsêer van die Bapedi stam en is ook bekend vir sy waarseggende digkuns.
- Die rol van die waarsêer is baie belangrik in die Bapedi-stam se lewens en aktiwiteite.
- Waarseggende gedigte is gehul in geheimhouding, aangesien dit bedoel is om na geluister te word en nie gelees te word nie, as kommunikasie met die voorvaders en nie as opvoermateriaal vir 'n gehoor nie.
- Mokgoadi se digkuns word oorgedra in 'n spesiale tipe dreunsang wat dit dan verander na lied-gedigte.
- Hy was altyd begelei deur 'n groep jong vroue, wat dipela speel terwyl hy gespeel en as hoof solis gesing het.

EN/OF

Joe (Kolie) Mogotsi (1924 - 2011)

- Joe Mogotsi is naby Johannesburg gebore.
- Hy was van vroeg af betrokke by musiek en van omtrent 5 of 6 jaar oud het hy saam met sy vader se orkes gesing.
- Hy sou binnekort die orkes stig wat bekendheid as een van SA se mees uitstaande groepe sou verwerf, naamlik *The Manhattan Brothers*.
- Hul was van die begin af in groot aanvraag, en toe het Gallo Platemaatskappy hul musiek begin opneem.
- Hul het 'n mengsel van Amerikaanse nommers uitgevoer, asook gospel

musiek en *spirituals*, jazz en swing en populêre musiek van Solomon Linda se *The Lion sleeps tonight*.

- Mogotsi het self ook verskeie liede gekomponeer vir die groep, en sy verwerking van *Quongqothwane (Click Song)* is so sterk geassosieer met Miriam Makeba, dat mense geglo het dat sy dit self geskryf het.
- Aanstons het hul begin optree saam met nuwe musieksterre soos Hugh Masekela, Miriam Makeba en Abdullah Ibrahim (toe nog bekend as Dollar Brand).
- In 1956 het die lied, *You tell such lovely lies*, wat deur Miriam Makeba, Joe Mogotsi en Nathan Mdledl uitgevoer is, die eerste Suid-Afrikaanse Album geword wat verskyn het op die *US Billboard* Top 100.
- In the laat 1950's was Mogotsi verantwoordelik vir die musiekblyspel *King Kong* wat so gewild was in Suid-Afrika en daarna vir 8 maande uitgevoer is in Londen in 1961.
- Die gewildheid van hul musiek het begin afneem met die "oorname" van *Beatlemania* in Brittanje.
- Die groep spat uitmekaar in die vroeë 1970's, maar kom weer byeen vir 'n konsert by Wembley Stadion as viering van Nelson Mandela se vrylating.
- Die groep bly weer 'n groep en produseer verskeie albums.
- In 2002 het hy en sy vrou sy outobiografie saamgeskryf en genoem: *Mantindane: "He Who Survives": My life with the Manhattan Brothers*.

EN/OF

Alex Mathunyane le Dinakangwedi; aktief van vroeg 1990's

- Alex Mathunyane is 'n onderwyser van beroep.
- Hy is hoofsolis met 'n agtergrondsgroep dames waarvan 2 ook dromme speel.
- Die groep tradisionele sangers en dansers wat saam met hom optree, word genoem *Dinakangwedi*.
- Sy musiek is gebaseer op 'n koraal idioom.
- Hy sluit altyd danse by sy optredes in wat gebaseer is op tradisionele Sepedi danse.
- Meeste van sy werke is opgeneem.

(Enige 2 x 5) [10]

TOTAAL AFDELING E: 30

EN

